



Фото Ганни Оборської

Шевченківське віче в Києві зібрало сотні тисяч людей

Окупація. Просвітяни відзначають 200-річчя Шевченка

**Крим. Сімферополь
9 березня**

Біля пам'ятника Тарасові Шевченку зібралося понад 1000 кримчан із прапорами України, кримськотатарськими прапорами, з плакатами проти путінської агресії і з гаслами на підтримку єдності України, з жовтими та блакитними повітряними кульками.

Виконали гімн України, відпустили в повітря кульки.

На мітингу ухвалили резолюцію, що склали нині затримані активісти Андрій Щекун та Анатолій Ковальський.

У резолюції йдеться про те, що населення Криму різко засуджує втручання Росії і вимагає негайно вивести війська, засуджує тиск на ЗМІ, звертається з проханням до української влади визнати незаконним референдум, розпустити ВР Криму, ухвалити рішення про забезпечення прав усіх нацменшин на законодавчому рівні, а також звернулися до міжнародних організацій ООН і ОБСЄ щодо сприяння врегулюванню конфлікту в Криму.

Син викраденого Анатолія Ковальського закликав усіх учасників мітингу підтримати його батька. Якщо його не буде серед нас, будемо змушені вдатися до радикальніших заходів.

Учасники мітингу звернулися до всіх кримчан із закликом не піддаватися на провокації "антидержавних сепаратистських радикальних угруповань, яких не підтримує більша частина кримчан". Вони також закликали зберігати спокій і сприяти взаєморозумінню громадян і міжнаціональних груп.

Відзначення 200-річчя з дня народження Шевченка відбулося також у

Життя і творчість цього феноменального митця доводять, що одна людина здатна зробити для своєї країни більше, ніж озброєна до зубів армія. Ми живемо у неспокійні часи, але віра в себе, свій народ, єднання навколо спільної мети допоможуть нам здолати всі сьогоdnішні перешкоди. 200-річний ювілей Шевченка піднімає дух людей і в окупації, і в напівокупації. Про це наступні матеріали.

Керчі. А в Старому Криму відбувся конкурс читців Шевченкової поезії, у якому взяли участь 48 декламаторів. Голова "Просвіти" АР Крим Сергій Савченко нагородив усіх учасників подарунками від ВУТ "Просвіта" ім. Тараса Шевченка.

**Прес-служба Кримської організації УНП
Прес-служба Кримської "Просвіти"**

**Севастополь
Дорогі українці!**

Хочу привітати всю українську спільноту, нашу діаспору, світове співтовариство, хто знає і вішанує нашого Генія Тараса Григоровича Шевченка.

На жаль, я шлю вітання з окупованого Севастополя. Ми тримаємося, допомагаємо матеріально та морально українським військовим морякам, здійснюємо мирні акції протидії проти повзучого завою Криму військами Російської Федерації.

Сьогодні видатний день у національній історії. Сьогодні народився наш пророк. Сьогодні в Севастополі заплановано два мітинги. Як повідомили священики українських церков, які вчора відвідали заблокований штаб Військово-Морських сил і духовно молитовно підтримали військових моряків, на цю хвилину на території військової частини відбувається мітинг біля погруддя Тараса Шевченка.

Це приклад високого патріотизму. Ми підхопили їх почин, і незважаючи

на загрозу провокацій міська "Просвіта" ініціювала широкомасштабний мітинг біля пам'ятника Тарасу Шевченку в Гагарінському районі міста Севастополя, який постав дякуючи львівським скульпторам Василю і Володимирі Одрехівським та українському меценату з Канади, доктору Василю Іваниському. На мітинг зійшло близько 2000 севастопольців і ухвалили волелюбну резолюцію.

Дякую нашому севастопольському письменнику Мирославу Мамчаку, автору книжки "Тарас Шевченко і флот". За його книгою наш режисер, член організації ветеранів ВМС України капітан 2 рангу Тимур Баротов 24 серпня 2013 р. оголосив про початок зйомок фільму про участь Шевченка у морських походах по Аралу.

Вдячні севастопольському науковцю Тамарі Мельник, яка здійснила цікаву розвідку з творчості Тараса Шевченка під назвою "З погляду Вічності!" Вона доводить, що творчість Шевченка — це духовний капітал нації.

Хочу подякувати організаторам Третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції з літературознавства, де і моя дослідницька праця "Святе письмо від Тараса" надрукована в збірнику наукових праць "Тарас Шевченко і сьогоdnення".

Продовження на стор. 2

Дмитро ПАВЛИЧКО Вірші з Майдану

Небесна Сотня

Ми полягли на київському Майдані,
На купищах залізної золи,
На провидіння й Божу волю здані,
За волю України полягли.

Стріляли в нас, — а ми не мали зброї,
Молилися, готові на загин,
Та не вступилися з передової,
Від барикад з автомобільних шин.

В катів обличчя, злобою роздерті,
Ми кидали свого життя вогонь.
Співаючи, дивились в очі смерті,
Вмираючи, стирали піт зі скронь.

Та ми не вмерем, нам не потрібні склепи
І надмогильна стрижена трава.
Поміж полків Хмельницького й Мазепи
Ми житимем, як сотня бойова.

Ми примкнемо свої рої і чоти
До курнів Петлюри та УПА,
Зійдемо, як треба, на земні широти,
Могутні, наче Господа стопа.

Нас не ковтне непам'яті безодня,
Згадає Рим, Варшава і Париж —
Їх боронитиме Небесна Сотня,
Як людськості святої дивовиж.

Ми полягли на київському Майдані,
Вже всоте зупиняючи орду.
Ми полягли не перші й не останні,
Та невмирущі в людському роду.

27.II.2014

Пісня

Вставай, Україно, на поклики з Криму,
Збирай свою силу невидиму й зриму,
Татарську дитину рятує, як свою!
Рушайте до моря, степи і Карпати,
І виженіть зайду із нашої хати,
І вбийте двоглаву імперську змію!

Вставай, Україно, до смертного бою,
Збуди свою пісню, як атомну зброю,
І море ворожою кров'ю напій!
Поклич на підмогу народи Європи,
Згадай нездоланні свої Конотопи
І царське конання на шаблі твоєї!

Вставай, Україно! Йде битва остання,
Загине кремлівських владик панування,
Фашизму нового твердиня стара.
Вставай, Україно! Тобі пощастило
Підняти над світом Майдану вітрило,
Як Бога знамення, як голос Дніпра.

Вставай, Україно, на поклик найближча
До Криму, до Риму і до муравлища
Планети, що стогне, боїться війни!
Вставай, моя рідна, бери в свої руки
Стяг правди й свободи, любові й розпуки,
Що знищити має барліг Сатани!

9.III.2014



Окупація. Просвіт'яни відзначають 200-річчя Шевченка

Закінчення. Початок на стор. 1

Хотів би ще відзначити роботу працівників управління освіти, особливо Валентини Лопатюк як невтомного організатора. Дякуючи їй, севастопольці брали участь у Міжнародному мовно-літературному конкурсі ім. Т. Шевченка. На першому етапі в конкурс брало участь 500 студентів і 3758 учнів севастопольських шкіл.

Цікавий проект “Шевченко мовами народів Криму”, організований у Севастополі під керівництвом Світлани Левон. Масово відбулася Всеукраїнська акція “Мій Шевченко”, переможцем якої став п'ятикласник Владислав Діброва з 31-ї школи. У січні нинішнього року стартував заключний етап конкурсу “Кращий кліп на твір Т. Шевченка”, один із мультимедійних проектів із відзначення ювілею Кобзаря.

Недавно Севастопольська “Просвіта” у своєму видавництві перевидала мініатюрний “Кобзар” Тараса Шевченка, який видавався в Женеві 1878 року. Кобзарик постав у такому вигляді, яким він був 136 років тому і сьогодні вручений мітингуючим севастопольцям біля пам'ятника Тарасові Шевченку.

Постать Тараса Шевченка була і є знаковою для культурного та суспільного життя севастопольців. Дякуючи його творам, багато хто усвідомив себе українцем, повернувся до рідних витоків.

Слава Україні!
Героям Слава!

Володимир ПРОЦЕНКО,
член НСПУ, заслужений діяч
мистецтв України,
м. Севастополь

РЕЗОЛЮЦІЯ мітингу від 9 березня 2014 року

Ми, учасники антисепаратистського мітингу в місті-герої Севастополі, віддаємо шану всім, хто загинув на Майдані, відстоюючи Україну від владних узурпаторів, віддаємо честь і славу всім тим, хто у важкі роки громив гітлерівців, хто боровся за незалежність і свободу народу.

Ми, севастопольці, — сини і дочки української держави, спадкоємці славних традицій українського народу, українського козацтва, наших славних предків, які завжди боролися за визволення свого народу від загарбників, пишаємося їхнім патріотизмом, їхньою рішучістю віддати життя за матерів, пристарілих і дітей, беремо з них приклад, як захистити Україну.

Настав тривожний час, коли ми бачимо розгул сепаратизму і відчуваємо агресію не тільки жандармської влади Російської Федерації, а й втручання багатьох прибулих до нас громадян сусідньої держави у внутрішні справи України у вигляді допомоги незаконним збройним формуванням. Нині необхідно захистити нашу Батьківщину, наш дорогий Севастополь і Крим.

Важко повірити, що місцеві сепаратисти лобіюють відділення Криму і Севастополя від України, взялися за зброю, щоб приховати свої злочини перед українським народом на майдані, щоб зберегти награване. Вони не хочуть сісти за стіл переговорів із нами, українцями, кримськими татарами та представниками інших національностей, вони утискають Збройні Сили України, не допускають лікарів, рідних та близьких.

Треба покласти край свавілью, окупаційні війська мають забратися геть з нашої материнської землі — землі наших предків. Ми здатні самі навести лад у своєму домі братнім діалогом усіх національностей Криму.

Необґрунтована агресія з боку РФ — це злочин! Засуджуємо тих, хто сьогодні рветься до влади за будь-яку ціну, протестуємо проти насильницьких дій.

Ми вимагаємо:

Від української влади: рішуче протидіяти сепаратизму і військовій окупації Криму, гарантувати конституційний лад України та нашу безпеку міжнародними миротворчими силами;

Від світової спільноти: оперативніше і рішучіше протидіяти агресору.

Ми звертаємося до Голови ВР України, виконувача обов'язків Президента України, до глави українського уряду негайно ініціювати ухвалення законів із розширення конституційних, політичних, економічних і громадянських прав Кримської Автономії у складі України, забезпечити захист інтересів багатонаціонального народу Криму!

Ми, севастопольці, учасники мітингу, пропонуємо депутатам Севастопольської міської ради негайно скасувати всі рішення, які руйнують цілісність України, і сісти за стіл переговорів із представниками всіх національних громад Севастополя, врахувати інтереси більшості й меншості, закликаємо севастопольців не брати участі в антиконституційному референдумі.

Ми, севастопольці, створюємо **Штаб Севастопольської Громади** з контролю за рішеннями влади, ухваленими в протиріччя Конституції України.

Ми, севастопольці, наділяємо уповноважених Штабу Севастопольської Громади представляти наші інтереси в переговорах з усіма сторонами політичного процесу.

Ми, учасники мітингу, звертаємося до громадян Російської Федерації, які розгорнули протиправні дії з захоплення влади в Криму, — скласти зброю і покинути межі України.

Допоможемо сім'ям військових моряків!

Українські військові моряки нині перебувають у бойовій готовності, захищаючи територію військових частин, а їхні сім'ї у депресивному скрутному стані. Ми зобов'язані допомогти патріотам України. За рішенням Правління Севастопольське об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка відкрило рахунок для збору пожертв військовим морякам, на який тільки за 11 березня надійшло 2900 гривень. Кошти розподілять між родинами військових моряків. Пожертви надсилайте на **універсальну карту №5211 5373 0501 3968 ПриватБанку**. Проценко Володимир Миколайович, голова Севастопольського об'єднання “Просвіта”.

9 березня в Донецьку

Уперше за 23 роки незалежності саме 9 березня 2014 року, а не 7 березня, як планував попередній голова ДОДА, відзначили 200-ту річницю від дня народження Тараса Шевченка.

Донецька облдержадміністрація та міська рада вийшли до пам'ятника. Відбулося покладання квітів, коротка літератур-

но-мистецька композиція та прес-конференція. Я закликала і сподівалася, що влада зробить це разом із політичними партіями, громадськими організаціями, релігійними конфесіями, всіма донеччанами. Але так не сталося. Прийшло близько 500 осіб. О 12.00 близько 20 активістів, що донедавна були в опозиції і продовжують бути в опозиції, забувши, що в Києві при владі представники їхніх партій, провели ще один “мітинг”. А о 15.00 ще нововиявлені “активісти” закликали людей на третій мітинг “За єдину Україну” на площу біля Свято-Преображенського кафедрального собору УПЦ МП навпроти пам'ятника Тарасу Шевченку.

Облдержадміністрацію захищали міліціонери, ми проводили свій мітинг теж в оточенні міліції. Нападу не було, він відбувся пізніше.

Я сподівалась, що ми всі разом підемо на святковий благодійний концерт творчих колективів Центру Слов'янської Культури ПР АТ “Донецьксталь” — металургійний завод”, яким керує заслужений працівник культури України, голова Донецької міської “Просвіти” Микола Васильович Присяжнюк. А увечері — в Донецький обласний український академічний національний музично-драматичний театр на прем'єру за поемою Тараса Шевченка “Сліпий” і п'єсою Марка Кропивницького “Невільник”.

Та із 12-ї години на площі Леніна збиралась орда — проросійські радикальні організатори. Їм стало нецікаво вигукувати самим собі “Донбас-Росія”, “Слава Беркуту”, “Свободу Губареву” і вони, перекривши вулицю Артема, ринулись утретє на штурм Донецької облдержадміністрації. Дорогою зривали державні прапори України та вішали прапори РФ. Зірвали і спробували спалити прапор футбольного клубу “Шахтар”, прийнявши його за “бандерівський”, що доводить, що це були вандалі з Росії. На Донеччині немає жодної людини, яка не знає, яким є прапор “Шахтаря”. Палили, топтали, зупиняли громадський транспорт, розгойдували автобуси. Дорогою до держадміністрації накинута на вінки та квіти біля пам'ятника Тарасу Шевченку і все знищили.

Узяти штурмом Донецьку ОДА цього разу їм не вдалося. Міліція відбила їхню атаку, але вони зірвали зі щогли перед ОДА (вже втретє) державний прапор України та повісили свій.



О 15-й годині ця 5-тисячна орда, перейшовши на інший бік вулиці Артема, накинута на кількох відчайдухів біля Собору. Накинулись на немолоду жінку, що тримала в руках плакат з портретом Шевченка, а на плечах український прапор. Вони її били, душили, ревіли від ненависті. Нас закидали яйцями і вибуховими пакетами, гнались за нами, коли ми відходили. Нашу активістку врятували міліціонери, посадивши її в машину ДАІ. Хулігани, як заїжджі, так і тутешні, були завезені в Донецьк.

5 березня, коли ми проводили на площі Леніна антивоєнний мітинг і скандували: “Ми за дружбу з Росією!”, “Ми не вороги!”, “Ми вас любимо!”, вони 2 години поспіль закидали нас тими ж “предметами”. Ось такий рівень наших опонентів.

Наша влада довго плекала цих швондерів. Чіпляла собі георгіївські стрічки, боролася з Євромайданом, за функціонування російської мови, в той час коли на Донеччині все працює ТІЛЬКИ російською, посилала це бидло в Київ, оплачуючи їхні послуги, розпалюючи ненависть до “бандерівців”. А тепер вони повернули свою зброю проти нинішньої влади. Фашизм у Донецьк прийшов зі Сходу, а не з Заходу, чим так лякала донецька влада.

На превеликий жаль, поки що нікого не затримали — ні за проведення незаконного мітингу, ні за перекриття доріг, ні за плюндрування державного прапора, ні за вивішування державного прапора РФ, ні за численні побиття журналістів і мешканців міста, ні за заклики до порушення територіального устрою України та заклики ввести на територію Донеччини чужі війська. Сподіватимемося, що ситуація зміниться. Надію на це вселив новопризначений голова Донецької облдержадміністрації Сергій Тарута, запевнивши, що всі порушників покарають, адже саме для цього замінили керівників силових структур області.

Марія ОЛІЙНИК,
заступник голови ДОО ВУТ
“Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Образ Шевченка на мапі Луганщини

Відзначення 200-річчя Шевченка в масштабах області почалося з крайнього сходу, з Ново-Псковського району і закінчилося великим академічним концертом у Луганському музично-дра-

матичному театрі. Відзначення 9 березня відбулося за драматичних умов. Проросійськи налаштовані громадяни штурмували обласну державну адміністрацію і знесли наш мітинг: порозкидали квіти, припинили гру на бандурі, побили апаратуру. Ми відійшли на інший майдан і провели там ушанування. 9 березня відбулося велике свято в Луганському національному університеті ім. Тараса Шевченка, це наш базовий університет, ім'я Шевченка йому присвоєно 1939 року. Усі заходи тут відбуваються під девізом “Ми шевченківці”. Виступив ректор університету академік Віталій Курило, студенти читали вірші Кобзаря різними мовами, поклали квіти до пам'ятників і обелісків Шевченка. На базі ЛНУ провели наукові конференції, а голова об'єднання “Просвіти” Володимир Семистяга взяв участь у міжнародній телевізійній конференції, учасники якої — представники з Мюнхена, Казахстану, Польщі, Канади, Бразилії та ін. Говорили про значення Шевченка в житті українського народу.

Громада Сватова, просвіт'янський районний осередок на чолі з Євгеном Дзюбою вирішили зібрати кошти на встановлення пам'ятника або бюста на території міста. Збираємо кошти на відкриття бронзового пам'ятника Шевченкові у м. Стаханов замість зруйнованого. Там теж відбулися великі урочистості. Напередодні 200-річчя в обласному краєзнавчому музеї відкрили експозицію “Луганська Шевченкіана”. Були представлені раритетні книги, монети тощо. Вперше було представлено Луганське ОО “Просвіти”, різні фотографії, документи, плани робіт тощо.

Відбулися виставки книг в Українсько-канадському центрі “Відродження”, в ЛНУ тощо. Презентовано університетський сайт “Електронна Шевченкіана”.

Обласне об'єднання “Просвіти” започаткувало на радіо щотижневу програму “Образ Тараса Шевченка на мапі Луганської області”. Тут історія, сучасність і плани на майбутнє. Цього року, як і завжди, візьмемо участь у просвіт'янському конкурсі “Іду з дитинства до Тараса”.

Продовжує діяти Громадський шевченківський комітет, який очолює Володимир Семистяга, і той, який ми створили при державних інституціях.

Рік Шевченка триває, будуть видрукувані нові журнали, нові випуски газет, нові наукові розвідки про зв'язок Шевченка з Луганщиною тощо. Тут Шевченко ніколи не був, але його знають, пам'ятають, шанують. Завдяки йому українська нація постає тут, на сході. Його книжки — настільні у багатьох учнівських, студентських колективах.

Обласне об'єднання “Просвіти” хоче, щоб образ Шевченка сприйняли наші земляки за кордоном. Наші представники виїхали до Воронежа і області, де відбуваються урочистості за участю місцевих громад спільно з науковцями Луганського національного університету. Вдалося домовитися з громадськістю Ростова-на-Дону, незабаром артисти Луганської філармонії з головою “Просвіти” проведуть там зустріч з українською громадою, однією з найбільших у Росії.

**Прес-центр Луганського
ОО “Просвіта”**



Вадим ПЕПА,
письменник, лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені І. С. Нечуя-Левицького

Якби ж то у всіх, хто плескав у долоні, було те саме на умі, що й у посланців з України. На превеликий жаль, ті оплески сприймаються, в кращому випадку, як запрошення до колоніального уярмлення, а в гіршому — як затягування в пекло війни, на той світ. Із такою ж зичливістю визволитель Меншиков під Батурином радів зрадникові козацької присяги, котрий перекинувся на бік ворогів, показав нападникам потаємний підземний хід до обложеного міста, допоміг збоченцю винищити захисників до ноги та не залишити в живих ні малят, ні старих. Гетьманську столицю спалено, зруйновано, сплюндровано, знищено, зрівняно із землею. А річкою Сейм, лівою притокою Десни, а далі течією Дніпра пушено аж до Чорного моря плоти із шибеницями й розп'яттями козаків. Із звірячою ненавистю наругу було вчинено, щоб застрахати волелюбних на всі прийдешні часи.

Із подібною ж прихильністю “скажений сват” Петро І приймав у своєму таборі перед битвою під Полтавою перебіжчиків на його бік. А після “вікторії” не тільки захоплених у полон, а й не одного із запроданців бузувіри втоптали в землю, поклали на скалічені тіла важкий дерев'яний поміст. На ньому захилявся п'яним реготом бенкет переможців. Під передсмертні стогони конаючих цар-батюшка “за учителей своих заздравный кубок подымает”. Вшановує військову доблесть шведів. Відпускає їхніх воєначальників зі зброєю та охороною. А на волелюбний український народ накидається з небаченою люттяю.

Ще милостивіше улещувала “вража баба, клята сука”, спесива німкеня Катерина II перекинчиків, які сприяли зловорожій руйнувати гніздо орлів волелюбних — Запорозьку Січ і виривати з народ-

Ящики для зомбування

На арену римського Колізею гладіатори виходили, проголошуючи: “Цезаре! Ті, що йдуть на смерть, вітають тебе!” Жадібні до кривавих видовищ глядачі зіскакували з місць і в нестямі захоочували приречених до протиборств.

Ліпше було б не знайомитися з писемними античними джерелами та не відати про узаконені в могутній імперії до V століття нової ери звірячі розправи над людьми. Тоді б роззвляв рота на трансляції українськими телеканалами із Сочі параолімпійських ігор та не розумів, чому це переповнений росіянами стадіон під час урочистого відкриття стоячи оплесками вітає єдиного від української команди спортсмена на інвалідному візку з державним прапором над головою. Того жовто-блакитного, що його наслані з Росії провокатори виривають із рук демонстрантів за єдність України, рвуть, топчуть ногами, спалюють, як несамовиті.

ної пам'яті саме наймення козаків.

Підсолоджений хитромудрою підступністю опіум так званої “братерської дружби” затуманює від 1917 року розум якраз слов'ян. І вони, задурманені, винищують разом із численними інородцями якраз слов'ян. Забиті, пригноблені, бояться писнути про те, що владарюють же над ними всіма зажерливі здирники, для яких упокорені ніщо. І визискувачі нізащо не хочуть визнати за тими, яких тримають у “ежовых рукавицах”, святі права на самоврядування та самовизначення.

Не вранішньою рососою окроплені, а кров'ю нелічених жертв, розтерзаних чекістами й енкаведистами, залиті камери й тюрми “от Москвы до самых до окраин”. Муками українського квіту, стражданнями освічених і талановитих патріотів вимощені дороги на Соловки, в урочище Сандармох, до могил у вічній мерзлоті на Колимі, на муки в казахських пісках, за колючі дротви ГУЛАГу...

Голодомор 1932—1933 років. Червоний терор 1937-го. Голод 1947-го. І ось... У найстрашнішому сні не могло наснитися таке. Сунуть чорні хмари окупації, інтервенції. Накочуються громи справді братовбивчої війни. Коли ж, за пророчим словом Т. Шевченка, “буде син, і буде мати, і будуть люде на землі”? Яким же подолінням випаде щастя дочекатися, “щоб усі слов'яни стали вольними братами”...

Навіть не триста, а більше років отруєні чадом чужої пропаганди. На острії XXI століття нової ери повів свіжий вітер. Та як вирватися із задухи? В інформаційному просторі телеканали нерідко мало чим відрізняються од відстійних каналів. Над Українською Державою нависає Дамоклів меч. Бути чи не бути їй оновленою, себто очищеною від корупції, від нечужаних зловживань у верхніх прошарках влади, а понад усе — цілісною і незалежною.

Як же вистояти в лиху годину, за сатанинського тиску не тільки військового, а й інформаційного? Геббельсівська пропаганда порівняно з теперішньою російською — дитячий лепет. Такої агресивності, такої неправди, таких зумисних фальсифікацій, такого нічим не прикритого цинізму, певно, ще не чув і не бачив цивілізований світ. З українського ж боку катма не стільки професіоналізму, як світлих патріотичних переконань, твердості у відстоюванні власних позицій, непохитної відданості рідному народові.

Сепаратисти в Криму на автоматний постріл не підпускають журналістів, не дають ні найменшої змоги проводити зйомки, безпардонно перешкоджають професійній діяльності тих, чиє право відстежувати й висвітлювати будь-які події гарантоване непорушними міжнародними ухвалами. Натреновані спеці в личинах нібито самообо-

ронців силоміць, як бандити, захоплюють послання ООН. Інші чергами з бойової зброї зупиняють місію ОБСЄ, яка має мандат на відвідання Криму. Мирний протягом багатьох останніх десятиліть півострів тепер ввергнутий у безпросвітність цілковитої комунікаційної облоги. Жодних новин зовні. Відключено, заблоковано всі телеканали, окрім російських. Навальний наступ стороннього російського зомбування. Повне оглушення й осліплення. Задурманення не лише легковірних, а й розгублених.

А яким же козирем б'ють облудне з України? Suster life представляє широку аудиторію. Сотню учасників дійства покликано чи доставлено з Криму. Звідти, куди українськомовній людині, борони Боже, ступити: озброєні до зубів у кращому разі нагло завернуть, а в гіршому поб'ють. Теле- й радіопотоків із Москви така кількість, як брудної води під час весняних повеней. Та чи озивався з тієї закритої, як Чорнобильська, зони будь-коли хоча б один хтось не те, що українськомовний, а хоча б прихильний до України, не кажучи вже про свідомого громадянина України. І в самому Криму про щось подібне годі навіть мріяти. Там усе суціль україноненавистницьке, українофобське вивергається засобами масової інформації, які під тиранським контролем самозваної влади.

І ті беззаконники, і Шустер лайф, і на інших каналах безуга-

ву озвучують свої претензії на відокремлення від материкової України. Їхнє право на волевиявлення в Києві ніхто не обмежує. Ведучий, звісно ж, умілець, не скажу, зіштовхувати лобами, а висловлювався м'якше — протиставляти різні точки зору. Заради чого і для яких глядачів? У Кримській Автономії про що ж дискусію ніхто ні слухом, ні духом. Отже, пропаганда відвертого сепаратизму звернена винятково на простори за межі Сивашу, на північ від станції Армянськ.

І як же таке телешоу сприяє безпеці Української Держави? Не без того, що мудріші сіють зерна розумного, доброго, вічного. Тільки ж і кукілю, на біду, розкидається скільки завгодно. На порозі ж весна. А бур'яни самі собою так пруть із землі, що заглушать будь-яке поле злаків, якщо його не доглянути та про майбутній урожай не подбати.

На жаль, не тільки з-за кордону, а й у самій Україні затягують в оману ящики зомбування. Татари в Криму подають голос. Промовляють з українських телеекранів їхні поважні представники. А що ж українці? Їх же на півострові проживає 650 тисяч. На лихо, неперервні протягом багатьох десятиліть навали звинувачень у фашизмі, неонацизмі, бандерівщині приводять до огульної дискредитації українців на їхній рідній землі. Їм не дають дихнути провокатори, вишколені за межами України та озброєні до зубів і підтримувані елітними військами Російської Федерації. Супостати безчинствують, підбурюють, розбурхують протистояння, розпалюють ворожнечу. Безумна затія. Згубна насамперед для Росії політика.

Та хай там що, нікому не під силу скасувати об'єктивні закони розвитку цивілізації. Поступ людства, як і України зокрема, не зупинити. На жаль, людський вік, як на історичні виміри, надто короткий. А так хотілося б бачити рідну Українську Державу рівною серед рівних у народів вольним колі.

Маріонеткова Рада Криму призначила референдум про входження у РФ на 16 березня

ської Федерації і Федеральних зборів Державної думи Російської Федерації з пропозицією про початок процедури входження Криму до складу Російської Федерації як суб'єкта РФ. “За” голосувало 78 депутатів із 81. Усього в парламенті Криму 100 депутатів.

Це включено у рішення парламенту Криму про призначення референдуму про приєднання Криму до Російської Федерації на 16 березня.

Турчинов зупинив проведення референдуму в Криму

В. о. президента України Олександр Турчинов зупинив рішення Верховної Ради Криму про призначення референдуму про приєднання АРК до Росії. Про це він заявив у своєму зверненні до народу. “Верховна Рада Криму, яка повністю контролюється військовими Збройних Сил Російської Федерації, ухвалила незаконне рішення про проведення референдуму в Криму з питання: “Чи виступаєте ви за входження Криму до складу Російської Федерації?” “Це рішення є нелегітимним та нікчемним, воно суперечить волі українського народу та інтересам громадян, які проживають в Автономній Республіці Крим. Територія України в межах визнаних усім світом кордонів є недоторканою і суверенною”.

“Відповідно до 73 статті Конституції України, винятково, я підкреслюю, винятково всеукраїнським референдумом можуть розглядатися питання, пов'язані з кордонами та зміною території України”, — підкреслив в. о. президента.

“До речі, провести навіть місцевий, кримський, референдум за десять днів неможливо. Тому це не референдум. Це буде фарс, це фальш, це злочин проти держави, який організували військові Російської Федерації, — заявив Турчинов. — Відповідно до наданих мені повноважень я зупинив рішення парламенту Криму”.

“Верховна Рада ініціювати не розпуск парламенту Автономної Республіки Крим. Ми захистимо недоторканність нашої території. Ми захистимо суверенність нашої країни”. “Я переконаний, що і громадяни України, які проживають на території Криму, будуть усіляко цього сприяти”, — підсумував він.

Кримський референдум офіційно зупинено. КС уже взявся за подання

Голова Верховної Ради, в. о. президента Олександр Турчинов підписав указ про призупинення рішення кримського парламенту про референдум щодо статусу АРК Крим і звернувся до Конституцій-

ного Суду з питанням конституційності того рішення.

Указ про зупинення дії постанови Верховної Ради АРК від 6 березня №1702-6/14 “Про проведення загальнокримського референдуму” підписано ним 7 березня та опубліковано на сайті президента.

Також Турчинов звернувся до КС із проханням визначити, чи відповідає Конституції України постановою Верховної Ради Криму “Про проведення загальнокримського референдуму” від 6 березня. Конституційний Суд уже ухвалив до розгляду це конституційне подання. Секретаріат КС обробляє його.

Суд призупинив дію Севастопольської міськради про референдум

Окружний адмінсуд Києва 7 березня призупинив дію рішення Севастопольської міськради про підтримку проведення загальнокримського референдуму 16 березня. Суд також заборонив будь-яким особам чинити дії, спрямовані на виконання рішення міськради.

Генпрокуратура зазначає, що згідно із ч. 5 ст. 118 Кодексу адміністративного судочинства виконання постанови суду з питань забезпечення адміністративного позову здійснюється негайно.

Окружний адміністративний

суд Києва 4 березня призупинив дію рішень Верховної Ради Криму про призначення головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим Сергія Аксьонова й проведення визнаного спершу парламентом автономії місцевого референдуму про зміну статусу й розширення повноважень Криму.

Верховна Рада України засудила кримський референдум і просить його бойкотувати

Верховна Рада України ухвалила заяву про те, що рішення кримської “влади” про проведення референдуму незаконне і закликала його бойкотувати. За це проголосувало 255 нардепів.

Рада нагадала, що в. о. президента Турчинов зупинив рішення ВР АРК про проведення референдуму, оскільки воно незаконне.

Парламент нагадав, що ВР АРК не має права проводити зовнішню політику і звертатися до президента Росії Путіна по допомозі і вимагає негайно відмовитися від сепаратистських ідей, інакше буде розглянуто питання про розпуск кримського парламенту.

Верховна Рада закликала мешканців Криму не брати участі у цьому “референдумі”.

За інф. УП



Віталій МАЩЬКО,
м. Хмельницький

Із твердою вірою



Зліва направо: хмельницькі просвітяни, учасники наукової конференції Алла Ніколаєва, Віталій Мацько, Олеся Барташук, Ольга Блажевич, Віталій Міхалевський біля пам'ятника Тарасові Шевченку

ситету; Володимир Студінський — доктор історичних наук, професор Державного вищого навчального закладу “Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана” (м. Київ); Інна Яшук — доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти і філології ХГПА. До конференції долучилися й просвітяни, зокрема Любомир Сердуніч — голова Старосинявського районного товариства “Просвіта”, Світлана Грозан — член правління Ізяславського районного товариства “Просвіта” та інші. Учасники конференції хвилиною мовчання вшанували пам'ять полеглих героїв Євромайдану.

Через відомі події, коли відбулося кровопролиття, а також зрив графіку потягів, не всі учасники змогли приїхати до Хмельницького, однак телефонограмою висловили свою підтримку. Професор В. М. Вандишев: “Думаю, що Кобзар із небес дивиться, як поволі спадає облуда з очей і душ значної частини українців. Успіхів Вам і твердої Віри”.

Учасники наукового форуму поклали квіти до підніжжя пам'ятника Тарасові Шевченку. За матеріалами всеукраїнської конференції вже надруковано науковий збірник “Тарас Шевченко в новітніх парадигмах наукового знання”.

«Все, що ми маємо, нам у Бога вимолив»

3 березня в Інституті філології КНУ імені Тараса Шевченка відбулися Шевченківські читання з нагоди 200-річчя від дня народження Кобзаря.

вірші “Русалка”, “Доля”, “Думи мої...”, триптих “Доля”, “Муза”, “Слава”, “Заповіт” сербською, румунською, чеською та українською мовами.

Заступник директора Інституту доц. Сергій Різник сказав, що якби не велич таланту Т. Шевченка, то хто знає, чи витримали б ми такі випробування долі, які сьогодні переживаємо. Сергій Михайлович продекламував вірш “І мертвим, і живим...”.

Завідувач кафедри шевченкознавства проф. Оксана Слі-

пушко зазначила, що 100-, 150-та 200-річчя Т. Шевченка знакові дати в житті українців, тому що саме у ці ювілейні роки відбувалися суспільні та соціальні зміни. 2014 — це Шевченків рік, саме зараз Україна змінюється так, як хотів Великий Кобзар.

Насамкінець доц. Світлана Задорожна продекламувала кілька віршів-ідилій, які стверджують насамперед, що суттю нашого буття є сім'я і родина, свідченням чого є наскрізний образ матері у творчості Шевченка.



Олександра КАСЬЯНОВА,
Фото Валерія ПОПОВА,
прес-центр Інституту філології

“Шевченко — це той, хто посланий Богом, — такими словами розпочала зустріч доцент, шевченкознавець Світлана Задорожна. — Тарас Григорович промовляє до нас, він присутній скрізь, у серці кожного істинного українця. Саме він нагадує нам про те, хто ми є і яка наша сутність. Все, що ми маємо, нам у Бога вимолив Тарас Шевченко”.

Заступник директора Інституту доц. Валерій Чемес перед декламуванням вірша “На Великдень на соломі...” зазначив, що у своїй творчості Шевченко вчить любити, не лукавити, він занурює нас у стихію народної сили і духу, дає нам віру в те, що народ — вища форма свідомості. “Шевченкова пам'ять” дає розуміння того, куди йдемо, кого шануємо. У найтяжчі часи народ звертався і звертається до Шевченкової творчості.

На літературних читаннях, присвячених Тарасу Шевченку, у виконанні студентів-старшокурсників і викладачів Інституту філології доц. Галини Усатенко, завідувача навчальної лабораторії шевченкознавства Валентини Гнатенко, доц. Сергія Лучканина прозвучали

«Кобзар у кожную сім'ю»

Володимир САВЕНКО,
голова Слов'янського об'єднання “Просвіти”

Протягом 24 років наше просвітянське об'єднання у видавничій діяльності втілює в життя гасло “Кобзар у кожную сім'ю”. Сотні родин Слов'янська читають Шевченківську Книгу, надруковану ВЦ “Просвіта”.

До призового фонду ввійшло чимало цікавих видань “Просвіти”, диски української тематики, серед них “Історія України” та “Фортеці України”. Зокрема новинка: “Солоспівні на слова Тараса Шевченка: збірки “За думою дума” і “Давно те минуло”.

Для університетської молоді Слов'янська — праця Вадима Пепи “Україна в дзеркалі тисячоліть”, — книжка відомого мовознавця і публіциста, доктора філологічних наук, професора Олександра Пономаріва “Лекси-

ка грецького походження в українській мові”, дослідження Бориса Яценка “Слово о полку Ігоревім як історичне джерело таємниці давніх письмен”. А ще — словники.

Із нагоди Шевченківського свята висловлюємо подяку Центральному правлінню “Просвіти”, зокрема заступнику голови ВУТ імені Тараса Шевченка Миколі Нестерчуку і головному редактору “Слова Просвіти” Любомиру Голоті за сприяння нашому об'єднанню в поширенні Шевченківського слова на Донеччині, чого вона вкрай потребує. Сердечно вдячні голові ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Павлові Мовчану за вмилу координацію видавничої діяльності нашого товариства, і окремо за його передмови до всіх видань “Кобзаря”, які розкривають глибинну суть образу незабутнього нашого Тараса Григоровича Шевченка.

200-літньому ювілею — 200 світлин

Людмила ДАНИЛЮК,
заступник директора Хмельницького обласного літературного музею

У Хмельницькому обласному літературному музеї відбулося урочисте відкриття виставки фотохудожника Станіслава Стояновського “Свіча вічності” до 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка.

На відкритті виставки завітали студенти Хмельницького спеціалізованого ліцею-інтернату поглибленої підготовки в галузі науки, письменники, працівники бібліотек, мешканці Хмельницького.

Це 33-я персональна виставка фотохудожника. Станіслав Стояновський — уроженець села Чорнокозинці Кам'янець-Подільського району на Хмельниччині, член Національної спілки журналістів України, заслужений працівник культури України, ветеран праці, мешкає в Кам'янці-Подільському. Його творча діяльність тісно пов'язана з рідним містом над Смотричем, якому присвятив сотні своїх фоторобіт. Персональні виставки відбувалися у різних містах України. Учасник всеукраїнських і міжнародних виставок і кінофестивалів, автор і співавтор історично-публіцистичних книг про подільський край.

На виставці представлені світлини пам'ятників Кобзарю з різних куточків України, фо-



то місць, пов'язаних із Тарасом Шевченком.

Символічно, що на виставці, приуроченій до 200-літнього ювілею Великого Кобзаря, представлено саме 200 світлин.

Із поетичним словом, присвяченим Кобзарю, на фотовернісажі виступили члени обласної організації Національної спілки письменників України Мар'ян Красуцький, Ніна Шмурикова, Анатолій Ненцінський. Високо оцінили представлену виставку та привітали Станіслава Івановича заслужений майстер народної творчості України, майстер художньої гледи Надія Головашук і журналіст, репортер телерадіокомпанії “Поділля-Центр” Микола Куземський.

У віках не старіє

5 березня 2014 року в Палаці Любомирських Дубенського замку відбулася регіональна науково-теоретична конференція “Шевченкове слово у віках не старіє”, присвячена 200-річчю від дня народження Кобзаря. Її підготували й провели викладачі та студенти Дубенського медичного коледжу.

Присутні ознайомилися із прижиттєвими фотографіями Т. Шевченка, говорили про його перебування на Волині. Зокрема цікавими були дослідження про перебування Кобзаря у Кременці та Почаєві, які провели сту-

денти Кременецького медичного училища. Студенти Новоград-Волинського медичного коледжу ознайомили присутніх із власними дослідженнями малюнків Кобзаря на медичну тематику.

Про долю проекту пам'ятника Т. Г. Шевченка для Дубна скульптора Івана Кавалерідзе розповіла учасникам конференції завідувач Літературного музею Уласа Самчука в Рівному Інна Нагорна. Вона представила виставку книг із серії “Бібліотечка Літературного музею Уласа Самчука в Рівному”.



Прошу слова! З Москви

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО, генеральний директор Національного культурного центру України в Москві, доктор історичних наук, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка

Дивлячись на телеканали “Рада” парламентські слухання, присвячені 200-річчю з дня народження Тараса Шевченка, звернув увагу, що ніхто й словом не згадав про самовіддану працю колективу Національного культурного центру України в Москві во славу Кобзаря. Тоді як ми можемо позмагатися з будь-яким науково-дослідним і культурним закладом у світі в якості та масштабах цієї роботи. Втім, заради такої самовпевненості, хоч і доказової, заяви не взявся б за перо.

Низький уклін “Слову Просвіти”, що вже багато років надає нам свою високу трибуну. Проте складається враження, що в умовах нинішнього справедливого обурення Москвою дехто в Україні взагалі боїться сказати добре слово про справді добрі справи, зроблені будь-ким у російській столиці. Чого ж тоді ми навчилися у Шевченка, котрим знову палко клянемося?!

Це для нього все, що труїть і дурманить національну свідомість, було пов’язане саме з “московською

блекотою”. Це він відкрив очі цій нації на те, що саме Москва (в тандемі з Варшавою) була провинницею бездержавності України й історичним уособленням антиукраїнських устремлінь Росії. Своєю творчістю Шевченко досі звинувачує Москву в ураженні, говорячи нинішньою мовою, національного цивілізаційного коду.

Проте... Проте геніально-мудрий Кобзар, пам’ятаючи про завжди повну “чашу московської отрути”, не відторгав живого міста як узагалі біологічно-несумісного з українським кодом. Від’їжджаючи з Першої престольної в березні 1858 року, Шевченко записав у щоденнику: “...Оставил я гостеприимную Москву”.

“В Москве более всего радовало меня то, что я встретил в просвещенных москвичих самое теплое радушие лично ко мне и непритворное сочувствие в моей поэзии”.

Це — також Шевченко! Не станемо відпускати його почуття в непам’ять. Тим більше замовчувати чи навіть таврувати все, що робиться в Москві в ім’я національного генія.

Хочу засвідчити, що гостинна Кобзареві Москва існує й зараз, а “освічені москвичі” так само привітно ставляться особисто до нього й щиро співчують його поезії.

Тут чимало представників, говорячи словами поета, “московської вчено-літературної знаменитості”, з якими, подібно до Шевченка, необхідно спілкуватися, “как с давно знакомыми родными людьми”. Тим більше, що у нашого Пророка є у Москві хата, а в ній — “своя й правда, і сила, і воля”. Щойно в російській столиці вийшла українською мовою книга “Національний культурний центр України — Шевченків дім у Москві”. До речі, вже десята монографія про тутешню поетову присутність.

На превеликий жаль, так і не вдалося на міждержавних засадах вирішити питання про відкриття в Москві до ювілею парного пам’ятника Тарасу Шевченку та Михайлу Щепкіну, хоча ми завчасно зверталися до колишнього президента України. Але ми встановили погруддя Кобзаря безпосередньо в Культурному центрі. Присносуший Тарас постав на Старому Арбаті молодим, яким і приїхав уперше в Москву та написав у ній геніально-болісний “Чигрине, Чигрине...”.

*Слово моє, сльози мої,
Раю ти мій, раю!*

На завершення прошу вирішити на державному рівні давно назріле питання про присвоєння імені Тараса Шевченка Національному культурному центру України Москві.

Літопис Шевченкового дому

Щойно в Москві у видавництві “Домашня бібліотека” вийшла книжка “Національний культурний центр України — Шевченків дім у Москві”. Цей солідний, обсягом майже в 600 сторінок, щедро ілюстрований том підготував до друку Національний центр. Автори книги — генеральний директор Центру, доктор історичних наук, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка Володимир Мельниченко, а також наукові співробітники Центру Ассоль Овсянникова-Мелентьєва, Олена Марченко, Юрій Безкровний.

пам’яті Тараса Шевченка в Москві”, “Свою Україну любіть...”, “Представляємо духовну еліту України”, “Іпостасі національного мистецтва”, “Хай святиться в цих стінах ім’я “Україна”.

Вміщено розповіді про масштабні проекти Національного центру, зокрема, такі, як “Діалог культур”, “Україна театральна”, “Художні виставки”, “Діаспора”, а також розповідь про українську недільну школу ім. Павла Поповича. Окремий розділ присвячений пам’яті видатного ак-

тора Богдана Ступки, який неодноразово бував у Національному центрі.

Говорячи про багатогранну діяльність Центру, відкритого Україною, Володимир Мельниченко пише: “Тільки велика держава з багатющою культурою здатна була це зробити... В основі діяльності Центру — невмирущий Шевченків заповіт “Свою Україну любіть...” І безсмертна поетова душа буде нам вдячна”.

Вл. інф.

Гідно відзначаємо ювілей генія

Українським організаціям Росії, шанувальникам творчості Т. Шевченка, української культури, українського слова

кального виробу народного мистецтва — “Рушника Великому Тарасу”. Розмір полотна, на якому вишивається рушник, — 7 метрів. Обов’язковий елемент візерунка — дати “1814” і “2014”, фрагменти з поезій Шевченка: “Обніміться ж, брати мої. Молю вас, благаю!”, “В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля”, “Чужому научайтесь, і свого не цурайтесь”.

“Рушник Великому Тарасу” вишивають і майстри народної вишивки, і представники української діаспори. Всі охочі змогли докласти рук до вишивання і будуть занесені в Паспорт Рушника.

Рушник прибув із Санкт-Петербурга до Москви. Заплановано також провести акцію в Оренбурзі та Казахстані.

На завершення акції передбачена передача “Рушника Великому Тарасу” до Музею Шевченка в Каневі або Києві.

Серед багатьох інших заходів слід відзначити сходження 9 березня активістів товариства “Дніпро” в Кабардино-Балкарії, яке очолює Світлана Харенко, разом із співвітчизниками з Дніпропетровська на пік Шевченка і встановлення там його погруддя.

Вл. інф.

Росіяни аплодують українським пісням

З ініціативи Карельської республіканської громадської організації “Товариство української культури “Калина”, за сприяння Міністерства культури Карелії наприкінці лютого в приміщенні Центру національних культур і народної творчості відбувся міжнародний літературно-музичний вечір, присвячений Міжнародному Дню рідної мови “Наша мова калинова”.



Світлана РУКАВИШНИКОВА

У вечорі взяли участь представники кількох національних товариств Карелії. Виконували вірші українською, російською, білоруською мовами.

Уперше на запрошення “Калини” до нас приїхали солісти студії естрадного вокалу “Альтернатива” селища Пяльма Пудожського району, Олена Астратова, Валерія Мініна і Яна Коровіна виконали українські пісні. Художній керівник цього колективу — Людмила Литвинович родом з Івано-Франківщини.

Зі своїми виступами юні артисти вже побували в містах Карелії — Пудожі, Медвежегорську, Суоярві, Сортавала, Петрозаводську, а також у Няндомі і Каргополі Архангельської області, Вітебрі Вологодської області, а ще в Санкт-Петербурзі й Москві.

На цьому вечорі студентка Петрозаводської консерваторії ім. Глазунова — Ганна Шалаєва виконала арію з опери Мико-

ли Лисенка “Наталка Полтавка”, українські народні пісні.

Солісти хору “Українська пісня” Тетяна Сібілева, Людмила Агапкіна, Орест Пятибрат, Валентин Резник, Олександр Остапчук виконали українські пісні.

Учасники хору російської пісні “Пітариці” Галина Маслова прочитала написані нею оповідання на дуже цікавому пудожському діалекті.

Зворушило до сліз, як після привітання вірменською мовою, яке зробила керівник зразкового дитячого ансамблю “Наірі” Мері Сашаєвна, діти закружляли у своєму національному вірменському таночку.

Литовське товариство представило глядачам танцювальні номери. Керівник ансамблю Кястутіс Баранаскас прочитав вірш про свою Батьківщину Литву. Душею вечора була наша ведуча Олена Кононова.

Ми вчоргове переконалися, що рідна мова — це душа, жива спадщина, яку нам слід оберігати.





про Майдан
неможливо писати
сонети терщини
чи елегійні дистихи

навіть звичайні катрени
із римуванням
теж неможливо

і неримовані ямби
Шекспіром уживані
будуть фальшиві

тільки жорсткі
роздерті верлібри
наче осколки
від світлошумової гранати
з примотаними скотчем цвяхами

раптом натрапив
у холодильник на сирки
плавлені
дружина купила їх у вівторок
для “лежачих”
з п’ятого поверху шпиталю у “профспілках”
і
кваплячись
забула узяти
як бігла з бульйоном і кашею

між другою й третьою ночі у середу
ті хворі згоріли живцем

п’ятдесятирічна Люба
(волонтерка
санітарка
бідую
живе в гуртожитку
в доні пухлина
упродовж місяця
сама закрила очі п’ятнадцятьом)
виходячи сходами крізь вогонь
тягнула на собі двох
і лишала ще двадцять
поранених неходячих
допомогти яким
було вже ніяк

від них не лишилося навіть імен
журнал обліку теж згорів
отже
вони не стануть Героями України
згідно з парламентською ухвалою
а лишаться просто “безвісти”

як з цим жити не знаю

ще в ту
як тепер стало ясно
милу безпечну
і карнавальну
Помаранчеву революцію
у своєму помешканні
у старому будинку
на Богдана Хмельницького
ти ночами не спав
дослухаючись;
чи не йде бува на Майдан
важка техніка?

а тепер ти вже певно довіку
будеш шулитися
від кожного незвичного звуку вночі
і сміттєзбиральні машини під ранок
нагадуватимуть
про бетеери і водомети

після плям крові на Інститутській
після десятків тіл на Майдані
здається
все інше не варте
ані згадування
ані жалю

Максим СТРИХА Верлібри про Майдан



але яка незбагненна
людська натура:
мені чомусь гостро шкода
примірника “Пекла”
в моєму перекладі
з бібліотеки Українського дому

як
певно
мстили йому
тварини із беркута
за те що встиг побувати
в руках інтелігентних
на вигляд зовсім не здатних до бійки
хлопчаків із “Правого сектору”

альтернативна історія

могло бути й так
націонал-соціалістична робітничка партія
Німеччини
після травня 1945-го
засудила безумного фюрера
і його найближче оточення
й пішла на демократичні вибори
на чолі з яким-небудь Йостом

навіть сам Борман
подати встиг заднім числом
але особисто
заяву фюреру про відставку
бо з планами був не обізнаний
і вплинути
теж ні на що вже не міг

а экс-президент
іграшкового рейхстагу
що штампував слухняно усе
відтепер
писатиме мирно спогади
на пенсії
яку платитимуть вчасно
на відміну від
зарплатні бюджетникам



Фото Георгія Лук'ячука

щоправда
коли його запитують:
чи готовий він вибачитися?
відповідь:
звісно!
і сховається за дверима

як жити з такою альтернативою
не знаю так само

перемагають ті
які вірять у перемогу

ти ж від початку
знав надто добре:
перемогти неможливо

надто великі гроші за ними стоять
надто “схоплено” інформаційні потоки
нарешті
перемогти нам не дасть безумовно Росія
з її ФСБ
“Газпромом”
і лічно Володимиром Володимировичем

а відтак ти вважав:
реальний максимум —
це якісь компроміси
часткові пом’якшення
які дозволять
потенціал добра зберегти
і розхитати режим
до змін його змусити
десь так років за п’ять
або сім

відтак
звісно
допомагав ти чим міг
і кому тільки міг
читав лекції на Майдані
(ще тому
мирному
з піснями Руслани й вертепами)
ходив на всі віча
але не під кулі

вони ж
вірили
з наївною рішучістю неофітів:
не перемогти ми не зможемо
бо ж за нами правда
за нами Дніпро
і Україна

і вони зрозуміли
раніше і краще від мене:
режим не покращиш,
вони не читають
розумних статей у газеті “День”

тому вони взяли до рук
бруківку
коктейлі Молотова
хоч ти того
не схвалив:
вони ж із тобою не радилися

вони у наступ пішли
щоб перемогти
але і в них врешті-решт
гасло
разом і до перемоги
перемінилося на
разом і до кінця

проте за молитвами
Сотні Своєї Небесної
Господь повелів
аби кінець той став Перемогою

тобі ж лишивши
до скону спокутувати провину

за ці три страшні місяці
ми відкрили самих себе
і вже ніколи
не зможемо стати такими
якими були
до 21 листопада 2013 року

напевно ми стали мудріші
ми вже не ждемо вождів
бо розуміємо
покладатися можна
тільки на себе
як на спільну громаду

ми пережили
неймовірний жах
біль утрат
розпач
якого терпіти майже несила

і опинилися у країні

розкрадений

з тими
хто вчора іще
возносив тирана
і називав нас
фашистами
і екстремістами

з неможливістю
їх позбутися
аби не став екстремістами справді
й тоді погубити вже все

і з необхідністю
все ж будувати мости
простить кому можна

і водночас
не забути і покарати
кому простити не можна
за жодних обставин

і з непосильним майже завданням
відрізнити
перше
від другого

дай нам на все це Господи
молитвами Небесної Сотні Твоїєї
сили
мудрості
і терпіння

аби була їхня жертва не марна
і шанс не було змарновано

24—25 лютого 2014 року



— Василю Сергійовичу, дорога до Шевченка у кожного своя. Як Ви прийшли до Кобзаря, коли душі і серця торкнулося його безсмертне слово?

— Портрет Шевченка висів у нашій хаті біля образів. Таке шанування Поета дорослими відгукувалося в дитячих душах, і ми сприймали Кобзаря як пророка. Для себе я відкрив Тараса Григоровича у шкільні роки, і відкривав двічі — спочатку в пісні, потім — у поезії. Я ще не вмів читати, а вже наспівував “Ребе та стогне Дніпр широкий”, “Думи мої” і “Заповіт”.

Творчість Т. Г. Шевченка завжди вселяє любов до поетичного слова, свого народу, своєї землі, надихаючи до праці.

— Як Ви і весь педагогічний колектив наближаєте до Шевченка своїх вихованців, чи знаходите відгук у їхніх серцях Кобзареве слово? Якою є програма училища на Шевченкові дні?

— Це справжнє щастя для нації — мати такого поета, як Тарас Шевченко. Справжнє щастя для керівника та педагогічного колективу бути посередником між Великим Кобзарем і юним поколінням громадян України. У нашого навчального закладу дуже насичена програма, присвячена святкуванню 200-річчя від дня народження генія українського слова. Це й інформаційні хвилини “Незабутній Шевченко”, різноманітні конкурси, зокрема конкурс стіннівок “Тарасе, ми тебе пам’ятаємо”, театралізоване дійство, уроки з іноземної мови “Шевченко мовами світу”, захист учнівських проєктів “Світове значення творчості Великого Кобзаря”, літературний вечір пам’яті поета. Для всіх поколінь вихованців нашого училища Шевченко — явище велике і вічне. Він невичерпний і нескінченний. Всі ми на вічній шляху до Шевченка.

Юнь у дорозі до Кобзаря Із передсвяткових відвідин Міжрегіонального вищого професійного училища зв’язку, що у Шевченківському районі м. Києва, на бульварі Тараса Шевченка

У самому центрі столиці, на бульварі Т. Шевченка, 56, є навчальний заклад, добра слава про який лине Україною та поза її межами. Це — Міжрегіональне вище професійне училище зв’язку. Заклад, здавалося б, не гуманітарний. Та варто побувати тут, аби переконатися, яким повнокровним духовним життям наповнені його будні та свята. Вихованці училища вже давно позбулися принизливого стереотипу “петеушника”, “бурсака”. Окрім професійної підготовки тут дбають про душу кожного учня, його культурний розвиток. Тому учні училища — і фізики, і лірики водночас. До їхніх послуг — етнографічна студія “Золоте зерно”, учнівський аматорський театр “Нова зоря”, гурток декоративно-ужиткового мистецтва “Соняшник”, духовий оркестр “Либідь”, дівочий вокальний ансамбль “Перлинки”, відомий у столиці гурт юних барабанщиків “Киянки”.

Щорік, коли в Україну приходить Шевченкове свято, училище немов здобуває потужний імпульс, новий духовний злет.

Із цього починаємо нашу розмову з директором училища, заслуженим працівником освіти України, віце-президентом Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти В. С. Петровичем.

До розмови долучається Зоя Ружин — керівник училищного гуртка “Золоте зерно”, поетеса, заслужений працівник культури України, почесна громадянка села Шевченкове. Зоя Володимирівна справжній ентузіаст і подвижник українського націєтворення, багаторічний пропагатор життя і творчості Т. Г. Шевченка.

— У “Біблії” сказано: “Ділами своїми докажи віру свою...”. Сьогодні вже десятками оброховуються патріотичні та просвітянські акції, які відбуваються в училищі на честь поета. Починаючи з 2001 року, їздивмо на батьківщину Тараса — у село Шевченкове, зустрічаємося з активом села, працівниками Національного заповідника. Особливо радо Шевченкові земляки зустрічали училищні колективи — вокально-інструментальний ансамбль і дівочий оркестр ударних

інструментів. Минулого року здійснили акцію “Дорогами, якими сходили Великий Кобзар”. Загалом учасники походу пройшли майже 5 тисяч кілометрів населеними пунктами Черкаської, Полтавської, Кіровоградської областей. Обстежили стан пам’ятних місць і пам’ятних знаків, пов’язаних з іменем Шевченка, здійснили посилені відновлювальні роботи. Садити дуби у селах Моринці, Шампань, Шевченкове. Ініціювали та провели акції “Тарасова верба” спільно з Меморіальним музеєм-садибою Максима Рильського та фондом “Троянди й виноград”.

Маємо пропозицію створити парк “Мрія Тараса Шевченка”. У центрі парку має бути Хата-мрія Тараса Григоровича, про яку багато писано, говорено, але ніхто так і не втілює її у життя. Звісно, що ця хата

має нести духовно-просвітницьке наповнення з національно-ужитковим напрямом навчання: лозоплетіння, гончарне виробництво, вишивка, поетична студія тощо. Скориставшись кресленнями та малюнками Шевченка, все можна естетично вписати в інтер’єр садиби.

— Училище (і учні, і вчителі) неодноразово здобували призові місця в конкурсах та олімпіадах з української мови та літератури...

— Наші учні активні учасники олімпіад з української мови та літератури, щорічного всеукраїнського мовно-літературного конкурсу імені Т. Г. Шевченка, мовного конкурсу імені П. Яцика, конкурсу читців поезії Шевченка і нерідко здобувають призові місця.

Творчість наших вихованців наповнена духом патріотизму, любові до рідного краю та мови, бо наші та-

ланти завжди пам’ятають про велич Тараса Шевченка, і без перебільшення скажу — живуть ним.

У рамках святкування 200-річчя від дня народження Кобзаря з-посеред багатьох інших заходів готуємося до конкурсу авторської поезії, присвяченої славетному поетові. Конкурси авторської поезії — традиційне явище у нашому училищі.

Учні з гордістю говорять про те, що вони — українці, про те, що вони живуть у Шевченковому краї, про те, що доки живий дух незламного Тараса, доти Україні бути: Ольга Габєць стверджує: “І мова від Тараса, як матінка, — одна”, а випускниця училища Марина Рудник проголошує:

Моя скарбниця, рідна моя мова,
Тебе я славлю й твої терновий шлях,
Тарасове сміливе й влучне слово —
Твоє багатство, що зростає в віках.
Поезії, певна річ, учнівські, але
сповнені ширості, душевного чуття.
— Василю Сергійовичу, завершіть
мошу розмову поетичними рядками Кобзаря.

— Складно обрати щось одне. Адже Шевченкова поезія розмаїта і афористична, це справжня Книга мудрості. Я обираю такі рядки:
Свою Україну любить,
Любить її... Во время люте,
В останню тяжкою минуту
За неї Господа моли́ть.

Спілкувався
Володимир БУРБАН



Олександра Ялушкевич з однокласницями під час урочистого заходу, присвяченого 200-річчю Шевченка



Учениця старших класів Настя Олійник знайомить учнів початкових класів з книжковою полицею, присвяченою творчості Тараса Шевченка

Фото Анни ОБОРСЬКОЇ

Це засвідчили й заходи, які відбуваються в київській спеціалізованій школі-інтернаті I-II ступенів. У рамках проєкту “Я і Україна” школярі закладу разом із педагогами підготували й реалізували низку оригінальних ідей: кожен клас школи протягом місяця розробив і презентував свою програму з ушанування Тараса Шевченка. Знайшлося місце і книжковій шевченкіані, і конкурсам знавців і декламації Тарасового слова, концертам і міні-виставам. Наш кореспондент побувала на одній із цих святкових подій, яку організували під керівництвом класного керівника Вікторії Мико-

Я і Україна

Особливо активну участь у вшануванні українського генія бере шкільна молодь, інтерес якої до життя і творчості Кобзаря зростає, спонукаючи її до творчих пошуків.

лаївни Андрієнко третьокласники цієї школи. Ось що вихо-

пив її фотооб’єктив із потоку побаченого.



Фрагмент сцени дитинства Тараса Шевченка у виконанні учнів Раїси Побережної та Ігната Іванілова



Ольга ЛУГОВА

«Уклін тобі, Тарасе!»

“Уклін тобі, Тарасе!” — 200 концертів під такою назвою впродовж двох років провів козак Майдану, лауреат Шевченківської премії, народний артист України Василь Нечеп, але тридцятий рік його кобзарювання ще триває.

Сучасний кобзар-лірник мистецькою працею на теренах України і поза її межами вшановує геній кобзаря XIX століття Тараса Григоровича Шевченка. Завдяки його кобзарським мандрам розповідь про Тараса і його слово звучать зараз скрізь в Україні.

Кобзарська дума, арія і народна пісня, камерні твори, гумористичні речитатії та молитви однаково проникливо, яскраво розкривають невичерпний співочий, самотній талант виконавця Василя Нечепи. Його трепетний тенор збагачує музичну палітру Гордія Гладкого, Владислава Заремби, Івана Зажитька, котрі поклали на музику поезії Тараса Шевченка: “Зоре моя вечірняя”, “Така її доля”, “За думою дума”. В одному концерті митець поєднав старовинні ведичні пісні з моновистави “Материні пісні”, яку він створив до 90-річчя від дня народження Олександра Довженка на основі українських народних пісень у записах кінорежисера з голосу матері Одарки Єрмолаївни, і перше виконання пісні сучасного українського композитора Івана Зажитька на слова Миколи Махінчука “Не зрадь мені, сину, матір Україну”.

Із 25 номерів концерту в естрадній манері звучить лише одна пісня Юрія Пересунька на вірші Василя Симоненка “Ти і Я”, яку артист присвятив видатним поетам Василю Симоненку і Василю Стусу. Іншу естраду через заборону своїх учителів-наставників Василь Нечеп не співає. На сценах, майданах і майданчиках, у школах, гімназіях і ВНЗ звучать і прекрасні твори з репертуару незабутнього Анатолія Солов’яненка, і зворушливий спів на пошану матері та батька артиста.

Окрасою концертів на Чернігівщині стали виступи козаків, якими В. Нечеп, за його словами, опікуватиметься завжди, — співочого хлопчачого гурту бандуристів “Соколики” під орудою Валентини Іщенко та Олени Товпеко. Хтозна, можливо, са-

ме з цього гурту зійде справжня яскрава зірка української культури, така, як їхній взірець і наставник. Хоча повторити творчий шлях Василя Григоровича Нечепи не кожному під силу, але талановитим, завзятим і працелюбним українським дітям до снаги продовжити славну кобзарську путь учителя. Народився він 1 вересня 1950 року в козацькому містечку Носівка на Чернігівщині. Закінчив музичне училище, Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Став співаком (тенором), кобзарем-лірником, народним артистом України. Василь Нечеп — член Національної всеукраїнської музичної спілки.

Єдиний у світі представник старосвітської чернігівської кобзарської школи, грає давнім кобзарським способом — одбоєм. Перейняв таке виконання музичних творів від неперевершеного

майстра, кобзаря-віртуоза, творця сучасної бандури Олександра Самійловича Корнієвського, який запозичив цю школу гри у самого Терентія Пархоменка. Гри на скрипці вчився з раннього дитинства у народного музиканта Олександра Сопіги та відомого скрипаля Адольфа Чеботарьова. Співу та диригування — у заслуженого артиста України Леоніда Пашина та Любомира Андрійовича Глінки — учня Івана Патржинського. Спів і речитативи супроводжує колісною хроматичною лірою та діатонічною кобзою. Має власний репертуар, у якому 9 моновистав.

Лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка (2006 р.), лауреат Державної премії імені Івана Нечуя-Левицького (1996 р.), лауреат Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського (2013 р.). Лауреат всеукраїнських і міжнародних кон-

курсів, фестивалів, лауреат конкурсу “Голос України — 2001”. Увійшов до першої трійки співаків. За рейтингом “Народ мій завжди буде” оголошений кращим учителем 2006 року Міністерства освіти та науки України. Видав кілька репертуарних збірок із гри на кобзі та лірі, книжок: 1990 р., м. Торонто, Канада, “Лірницькі пісні Василя Нечепи”; 1990 р., м. Брюссель, “Чого в слезах калина”; 2006 р., м. Київ, МАУП, “В рокотанні-риданні бандур”; 2011 р., м. Київ, видавництво “ЕММА”, “Рід козацький величавий”.

Василь Нечеп збирає та обробляє старовинні зразки українського фольклору та етнографії. Опрацьовані пісні включає до своїх програм. Моделює, а подекуди й шие концертне вбрання.

На професійній сцені як співак із 1969 року, як кобзар-лірник — із 1982 року. Із сольними кон-

цертами виступав по всій Україні, в Австралії, Австрії, Бельгії, Білорусі, Британії, Нідерландах, Грузії, Індії, Канаді, Киргизстані, Латвії, Литві, Лівані, Люксембурзі, Молдові, Німеччині, Норвегії, Польщі, Росії, Сінгапурі, Сирії, Словаччині, США, Угорщині, Франції, Чехії...

Василь Нечеп працює солістом Чернігівського обласного філармонічного центру та співпрацює з Національним академічним оркестром народних інструментів України.

200-й завершальний концертний виступ проекту “Уклін тобі, Тарасе!” відбувся на батьківщині генія у Моринцях. Перед тим Василя Нечепу слухали мешканці Севастополя, Москви, Києва, Черкаса. Глядачами багатьох концертів його мистецького проекту, присвяченого 200-річчю від дня народження поета, стали мешканці Київської та Чернігівської областей.

У листопаді його живий, сильний, пристрасний спів і справжню українську музику чули в Севастополі, Харкові, Черкасах, Львові, Мезині Чернігівської обл., Санкт-Петербурзі, Москві, Києві, у рідній Носівці. 22 грудня 183-й виступ митця слухали діти й дорослі, учасники та вболівальники третього етапу 4-го Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім. Т. Г. Шевченка, який відбувся у 33-й Чернігівській школі.

Даровані шанувальниками квіти по завершенні концертних виступів зазвичай лягають біля скульптур та пам’ятних місць. Тож Василь Нечеп просто від сцени веде гурти глядачів на Чернечу гору над Дніпром — до могили Т. Г. Шевченка, у Чернігові, наприклад, — до підніжжя вічно молодого Тараса, який ніби присів на мить відпочити біля Десни на чернігівському Валу і роздивляється навкруги, ніби чогось або когось чекає, а в селі, де 200 років тому народився Тарас, — до хати, у якій робив він перші кроки.



Онука Одарка Нечеп



Василь Нечеп під час концерту “Уклін тобі, Тарасе!”



**ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2014

**Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):**

Поштовий індекс — 30617

**на 1 місяць 10 грн на півроку 57 грн 15 коп.
на 3 місяці 29 грн 40 коп. на рік 113 грн 10 коп.**

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!



Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики

Петро АНТОНЕНКО

279-49-47

Відділ просвітнянської роботи

Надія КИР’ЯН

270-55-57

Відділ культури

Микола ЦИМБАЛЮК

279-49-47

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛІМАХ

278-63-69

Комп’ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

278-63-69

Черговий редактор

Петро АНТОНЕНКО

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosivity.org

http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Загальний наклад у безрезні — 15 400

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617





В своїй хаті своя правда

6 березня у Київському будинку вчителя ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка провела літературно-мистецький вечір “Співаймо шану Кобзареві”. Цим заходом розпочали відзначення 200-річчя з дня народження Пророка нації.

Надія КИР'ЯН
Фото Володимира КОВАЛЬЧУКА

Вступне слово виголосив голова ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка Павло Мовчан: “У цьому будинку в Україні починається відзначення того великого дня, який Господь дарував нам і самою цією постаттю, і тим великим словом, що він приніс до нас. Бо саме тут був проголошений перший документ, який нас відривав від великого імперського тіла. На жаль, ми й сьогодні ніяк не позбудемося лабет двоголового орла, який нас так міцно тримає. До нашої серцевини не можуть дійти, бо вона невразима, але пробують захопити частини України. Бачимо, що діється на Донеччині, в Криму. Заголовок редакційної статті “Слово Просвіти” (ч. 9 за 2014 р.), мені здається, найкрасномовніше застосовується до нашої ситуації: “Війну з Росією виграє Шевченко”.

Коли Шевченко народився, була розділена Європа, цар-государ Олександр I був найвидатнішою постаттю в Європі, упо-свідивши Бонапарту, вони самі у славі своїй піднялися так високо, не знаючи про те, що чекає цього Олександра, який втратить слуг, стане потім старцем, бо боїться чвар. Це коротко про імперську історію, яка пов'язана з постаттю Шевченка. Уже через 50 років, 1864-го, Шевченко стає великою постаттю, магнітом. 1914 рік, сторіччя Шевченка. Це визвольні змагання, коли перші українські полки, царські полки починають заколот у Російській імперії. Час тоді тягнувся довго, бо не було ні стільни-

кового зв'язку, ні інших сучасних комунікацій, окрім телеграфу. Треба було дожити аж до 1918 року з іменем і словами Шевченка, щоб у цьому приміщенні слово Тараса було узаконене Універсалом. І саме тут ми починаємо вечір, такі вечори підуть по Україні. І так буде, як оголосив на парламентських слуханнях віце-спікер Руслан Кошулинський, цілий рік.

Я дуже тішуся, що “Просвіта” стартує саме з цього майдану, вдячний народному артистові Олесеві Харченку, який узяв на себе ініціативу проведення вечора. Я не забуваю повторювати безсмертну формулу, висловлену Шевченком. Жоден філософ, жоден учений не сказав цю думку більш сконцентровано: “Ну що б, здавалося, слова... Слова та голос, більш нічого. А серце б'ється — ожива, як їх почує!.. Знать, од Бога і голос той, і ті слова...”.

Особливо відчував це у великій імперії, у великому союзі. Я мандрував часто й багато. Коли чув поза Україною рідне слово, воно проймає до глибини серця. І це Шевченкове слово сприйняв як велику програму. Адже Тарас народжений у неймовірних злиднях, як Христос у Вифліємі у яслах. Ця дитина, яка не знала материнської ласки, була опромінена небесним світлом. Він увібрав у себе Господню космічну програму, щоб поставити на сторожі коло нас це Слово, воно стоїть і перемагає. Воно перемогло велику Російську імперію, воно перемогло Радянський Союз. Перемагає у війні з Росією буде також перемогою Шевченка. Слава Шевченкові”.

Вечір відбувся на одному диханні, ви-



Співає Руслана Лоцман

тончено й елегантно. Основну частину програми підготував колектив, який засіває на українській ниві пісенний скарб і збирає неповторний урожай, з яким довгий час працювала незабутня Раїса Кириченко. Це концертний ансамбль, лауреат міжнародних конкурсів “Чураївна” Полтавської обласної філармонії. Художній керівник Олесь Грінчук. Солостка народна артистка України Наталя Хоменко.

У створеній композиції поезії Шевченка прочитав старший викладач Полтавського університету ім. Короленка, кандидат наук Гліб Кудряшов, який сказав: “У кожного народу є свій Пророк, свій Месія. Для українців — це Тарас Шевченко. І попри всі удари долі, найжорстокіші вітри, стихії він продовжує свою потужну ходу. З нашим Кобзарем ми зв'язуємо майбутнє, ми проживаємо кожний прийдешній день

і вступаємо в наше майбутнє. Ми будуватимемо нову хату, де неодмінно буде своя правда, і сила, і воля”.

Наталя Хоменко виконала пісні на слова Шевченка та легіону Січових Стрільців. Олесь Грінчук на бандурі — пісню “Ой три шляхи широкі”.

Пісні на слова Шевченка прозвучали у виконанні лауреата Шевченківської премії Олесь Харченко, заслуженої артистки України Тетяни Негрій, яка виконала маловідомий варіант пісні “Нащо мені чорні брови” та відомий романс “Плавай, плавай, лебедонько”.

Лауреат міжнародних конкурсів, молодша артистка родом із Черкащини Руслана Лоцман вразила глядачів високою майстерністю виконання та патріотизмом. Коли співала власну пісню, присвячену Небесній Сотні, зал вітав її стоячи.



Президент Європейського конгресу українців Ярослава Хортяні: “Цей клаптик землі на Чернечій горі...”

Микола ЦИМБАЛЮК
Фото автора

Після покладання вінків і квітів до Тарасової могили голова УВКР Михайло Ратушний біля підніжжя пам'ятника Кобзареві від імені Президії оголосив і провів перше нагородження ювілейною медаллю “200 років з Дня народження Т. Г. Шевченка”.

Цю спеціальну нагороду УВКР встановила, як зазначається у положенні про медаль: “Задля відзначення активної і плідної діяльності представників українських громад за кордоном та кращих громадських, культурних, наукових і освітніх діячів України, які вносять вагомий вклад у збереження української національної ідентичності світового українства, сприяють поширенню та висвітленню творчості Тараса Шевченка у світі”.

— Рішення про нагородження, — сказав Михайло Ратушний, — ухвалює навіть не Президія, а наші численні українські й закордонні організації.

Медаллю №1 (хоча номер і не має особливого значення) нагородили Василя Яковича Бабенка, відомого вченого, українського фольклориста і етнографа, засновника і співголови національно-культурного центру “Кобзар”, який народив-

На прощу до Тараса

У ці бентежно-тривожні, але позбавлені безнадійно-розгубленого настрою безрезневі дні численні делегації, організовані й неорганізовані групи українців, ідуть і йдуть на прощу до Тараса — у Канів, на Чернечу гору. В рамках ювілейних заходів УВКР із відзначення 200-річчя українського Пророка вклонитися його могилі, увібрати в свої серця бодай часточку його бунтівливо-нескореного духу приїхала делегація Української Всесвітньої Координаційної Ради і просвітан.

ся, живе і працює в Башкортостані (Російська Федерація). На превеликий жаль, Бабенко не зміг прибути на землю своїх прадідів. Як живеться і працюється українцям у Росії, тим людям, які не зреклися своєї національної ідентичності і не зраджують світлій пам'яті своїх предків, свідчать останні події навколо цієї відомої не лише в Башкортостані, а й цілій Росії людини, науковця, педагога.

Бабенкове захоплення українською темою не лише як ученого, а й громадського діяча не залишилося непоміченим російськими “компетентними органами”. Були застереження, погрози, навіть спроба спалити його квартиру в Уфі. Викликали його

на “співбесіду” з відомою установою, де настійно вимагали і “рекомендували” не їхати в Україну.

Висловлюючи спільну думку нашої діаспори, представник української громади в Росії, керівник товариства “Провісник” (Москва) Тарас Миколайович Дудко сказав, що вони попри всі негаразди й заборони будуть, доки Бог дасть сил і життя, працювати, щоб Україна була вільною і такою, про яку мріяв Тарас Шевченко.

На Шевченкових ідеях добра, злагоди, любові й готовності до самопожертви в ім'я вільної і незалежної України, що практично втілюють у життя українці в Україні і в близькому й далекому зарубіжжі, наголосив і представник Конгресу Українців у Росії, член Президії УВКР, голова

об'єднання українців на Камчатці Валентин Макарович Пилипчук.

— У нас підрастає молоде покоління, — закінчив він свою промову після вручення йому медалі Шевченка, — яке повністю реалізує Заповіт нашого пророка Тараса Шевченка. Це яскраво засвідчила молодіж за останні три місяці на Євромайданах у Києві й по всій Україні: ідеї Тараса живуть і не вмирають. Україна все одно буде незалежною і українською.

Активно популяризує український національний дух у світі і президент Європейського конгресу українців, віце-президент СКУ Ярослава Хортяні. Дякуючи за нагороду, вона сказала:

— Цей клаптик землі на Чернечій горі — найдорожчий для кожного українця. Ви знаєте, що українці, виїжджаючи за кордон, брали з собою Біблію і “Кобзар” Тараса Шевченка. Я об'їздила багато країн — весь світ, де живуть наші земляки-українці, і в кожній оселі я бачила поруч з іконою Ісуса Христа у рушнику портрет Тараса Шевченка. Його невмируще пророче слово кличе нас здобути ту Україну, про яку він мріяв. Він знав, що наступні покоління продовжать його справу. Він знав наперед, що цю Україну треба буде довго здобувати, але ми досягнемо своєї мети. Ми мусимо готувати до цього і передати наш прапор дітям, онукам.

Тарас Шевченко — наш Пророк. Із ним ми повинні починати будь-яку справу в ім'я України, тож маймо його слово в душі і віру в Бога. Вони завжди вели нас до успіху.

Того дня біля підніжжя пам'ятника Тарасу ювілейні медалі “200 років з Дня народження Т. Г. Шевченка” крім представників української діаспори в Росії вручили відомим українцям з інших країн. Вони висловили вдячність тим, хто не забуває їх у далекій чужині і допомагає плекати відчуття національної гідності, що лежить в основі єдності й сили рідного народу.

На завершення учасники ювілейної прощі до Тараса заспівали “Рече та стогне Дніпр широкий”, прочитали віночок шевченкових і про нього поезій, оглянули нову, хоч і спотворену ганебно, до невпізнання експозицію Канівського музею Т. Г. Шевченка, зустрілися з його співробітниками.



Група нагороджених представників української діаспори



Козацьку церкву Покрови Пресвятої Богородиці відтворено

Нещодавно у Каневі, на мальовничому узвишші під Тарасовою (Чернечою) горою, за пам'ятним знаком гетьману Івану Підкові постала дерев'яна козацька церква Покрови Пресвятої Богородиці.

Ще задовго до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка особливої актуальності набуло питання відтворення історико-культурного ареалу Чернечої гори та її довкілля, зокрема, вивчалось питання відродження козацької церкви.

Ольга БІЛОКІНЬ, Віта ДЗИМА,
наукові консультації
Зінаїди ТАРАХАН-БЕРЕЗИ
Фото Юрія КАРДАША

Пошуками документальних джерел про цю втрачену нашим народом історичну церкву вже кілька десятиліть займається провідний науковий співробітник Шевченківського національного заповідника, кандидат філологічних наук, заслужений працівник культури України Зінаїда Тарахан-Берега. В результаті проведених нею досліджень вдалося зробити сенсаційне відкриття, встановивши, що у XVIII столітті біля західного підніжжя Чернечої гори справді була невеличка козацька церква Покрови Пресвятої Богородиці.

Її існування підтверджено численними документами (універсалами, Жалувальними грамотами царів, Привілеями королів, картографічними матеріалами тощо), знайденими науковцем в архівах Києва, зокрема, в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського та Центральному історичному архіву України, а також в архівах зарубіжжя — Росії та Польщі. Тому Шевченківський національний заповідник і вирішив на заповідній території відтворити історичну козацьку церкву Покрови Пресвятої Богородиці, яка розкриває мільйонам людей таємницю походження самої назви Чернечої (Монастирської) гори та її історичне минуле, водночас збереже її заповідність і допоможе кожному збагнути, якими дорогими були козацькі церкви українському генію, з якою любов'ю він увічнивав їх у своїх творах:

А онде, онде за Дніпром,
На пригорі, ніби капличка,
Козацька церква невеличка
Стоїть з похиленим хрестом

(Т. Шевченко,
“Гори мої високі...” (Сон). 1847).

Відтворення на території Шевченківського заповідника церкви Покрови Пресвятої Богородиці, засвідченої історичними документами, відповідає вітчизняному та світовому пам'яткооохоронному законодавству, яке в подібних ситуаціях допускає проведення “...реконструкції культурної спадщини, втраченої в результаті стихійних чи спровокованих людьми лих... коли для історії та культури відповідного регіону конкретна пам'ятка становить надзвичайну художню цінність, має символічне значення чи особливо важлива для збереження історичного середовища” (“Ризька хартія з автентичності та реконструкції історичних об'єктів у контексті збереження культурної спадщини”, 2000 р.).

Саме такою пам'яткою і є дерев'яна козацька церква Покрови Пресвятої Богородиці, яка була духовним центром Канівського Свято-Покровського чоловічого монастиря під Чернечою горою. Цей монастир і церква в урочищі Монастирок народилися завдяки турботі українського гетьмана Івана Мазепи в 1701—1703 роках. Першим ігуменом цього монастиря був єпископ Переяславський Захарій Корнилович. Останнім — Єлпідіфор Дяківський. Ця церква, як засвідчують документи, зазнала численних випробувань і руйнувань. Її тричі зводили (відновлювали) на канівській землі. 1776 року її перенесли до зруйнованого турками та татарами Успенського собору. Саме на цьому місці її і замалював видатний французький митець Жан-Анрі Мюнц. Зображення цієї церкви (олівцевий та акварельний малюнок) 1781 та 1783 років, виконані цим художником, З. П. Тарахан-Берега знайшла в архівах Варшави та Москви.

Відродно, що саме зараз, у переддень 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка, ця історична багатостраждальна церква повертається в Україну, відроджується на наших очах завдяки меценату С. М. Терещуку, котрий усім серцем відчув всесвітнє значення цього святого для України місця. Її повернули з небуття найкращі спеціалісти зі спорудження козацьких церков в Україні із

села Соколівки Косівського району Івано-Франківської області (ПП Рибенчук В. П.) — творчі, свідомі важливості покладеного на них завдання люди — Василь Пророчук, Іван Лосюк, Петро Бичинюк, Василь Олексюк, Василь Яремчук.

Майстри, прибувши до Канева, передусім піднялися на Тарасову (Чернечу) гору по благословіння до поета, вклонилися могили Великого Кобзаря, відвідали музей Т. Шевченка, “Тарасову світлицю”, залишили зворушливий запис у книзі вражень. А перед від'їздом із Канева прийшли до національної Святині вдруге, щоб прозвітуватися перед нею про успішне завершення робіт із відновлення церкви. І справді, вони доклали всіх зусиль, щоб впоратися з поставленим перед ними нашим народом завданням — якнайкраще передати історичну достовірність при відтворенні козацької церкви Покрови Пресвятої Богородиці за її зображенням на акварельному малюнку Жана-Анрі Мюнца.

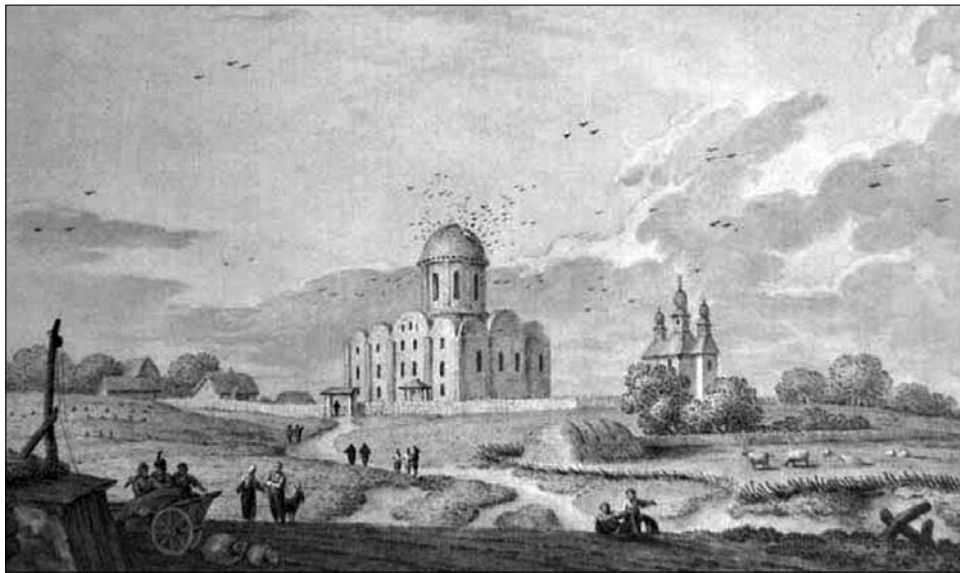
Будівництво церкви розпочали 6 жовтня 2013 року і завершили 3 листопада. Звели дерев'яну конструкцію, влаштували лаги та балки перекриття, виконали покриття даху гонтом, провели внутрішні опоряджувальні роботи. Майстри Черкащини завершують виготовлення іконостасу відповідно до барокових зразків доби козащини нашого краю.

Водночас в церкві облаштують куточок музейної експозиції, що розкриватиме минуле Тарасової (Чернечої) гори та історію Свято-Успенського стародавнього Канівського монастиря, який зароджувався в околицях Чернечої гори. Відроджена сьогодні церква допоможе мільйонам шанувальникам глибше збагнути унікальність цього місця, пов'язаного з Тарасом Шевченком, і з історією України.

Важливо й те, що сигнатуру Богородиці в духовній культурі України науковці, численні дослідники історії та етнології розглядають як Покрову національної та конфесійної єдності України, до якої закликав у своїх творах Тарас Шевченко.

Для внутрішнього наповнення церкви необхідно ще чимало речей XVIII ст. Але було б чудом відшукати хоч єдину річ, яка, можливо, збереглася в одному з українських храмів. Хранителі національної Святині сподіваються на це, адже серед документів про монастир Покрови Пресвятої Богородиці З. П. Тарахан-Берега вдалося відшукати перелік врятованих його монахами деяких церковних речей, складений 1776 року намісником цього козацького православного монастиря ієромонахом Варлаамом, який подаємо нижче:

Опис церковного майна монастиря Свято-покровського Канівського, скільки і що саме перед нападом і розоренням мо-



Малюнок Ж.-А. Мюнца



Церква Покрови Пресвятої Богородиці. Листопад 2013 р.

настиря василіанами, перевезено на збереження до Святовознесенського Мошногогірського монастиря, і є в наявності, що нижче цього видно: 1776 року, листопада 4 дня.

Різне церковне начиння

Антимінс полотняний покійного преосвященного Гервасія 1.

Ризи штофові на білому полі різними квітами ткани, внизу і на комірці золотою сіткою обшите чорною крашаниною. Підшивка нова. 1.

Єпитрахиль того ж штофу срібним даліонком обкладена, і також крашаниною підшита. Нова. 1.

Підризників два: один голандського полотна з листвою внизу. Різними шовками, сріблом і златом вишиті, другий такого ж полотна, на якому внизу лиштва срібна широка даліонком зеленою матерією навколо обшита. Обидва нові. 2.

Стихар дияконський, посистої каламайки на зразок шовкової, внизу ... жовтим мішурним даліонком обкладений, підшитий крашаниною. Новий. 1.

Орар матерії жовтої і блакитною матерією обкладений. 1.

Воздушков парчевих білих два, золотим газом обшиті. Підшиті тонке каламайкове. Нове. 2.

Воздушков штофових жовтих два, срібним даліонком обшитих, червоне підшиття такеє нове. 2.

Воздушков штофових білих два, срібним даліонком обкладених, крашаниною чорною підшиті. Нові. 2.

Воздух більший жовтого штофу, срібною сіткою обкладений, червоною підшитий тафою, з двома червоними стрічками. Новий. 1.

Поручів дві пари на червоній тканині шовковими квітами срібними і золотими вишиті, нові і всього. 4.

Поручів пара сріблославні, даліонком обшиті. Нові. 2.

Поручів пара білі штофові, срібним даліонком обшиті. Нові. 2.

Поручів пара штофові жовті з срібними хрестиками навколо, нічим не обшиті. Нові. 2.

Катапетасма червоної таї венецької. Нова. 1.

Пояс пасистої каламайки притертий. 1.

Набедренник зелений грезетовий домонкот біля обкладення з чорною до нього пришитою стрічкою. Новий. 3.

Індитія на престольна червонувата вибіячана. Нова. 1.

Хустки різні.

Хустка зеленої таї, малими золотими квітками навколо вишита. Нова. 1.

Хусток дві з матерії різного кольору, пасисти. Нові. 2.

Хусток паперових три; одна жовта квітчаста, друга синя, третя різнокольорова. Нові. 3.

Хустка вибіячана квітчаста темнувата. Нова. 1.

Утиральник вишитий заповочню на полотні. 1.

Утиральник вишитий заповочню на полотні. 1.

Рушничок тканий простий. 1.

Срібні речі різні

Хрест, що стоїть на престолі, кипарисний в срібло оправлений з визолоченим підніжжям, великий. 1.

Дисок срібний великий з підніжжям, зверху виблещений. Новий. 1.

Зірка срібна, посеред якої в облямівці зображено. Боже всевидяче око. Нова. 1.

Лжиця срібна. 1.

Хрест кипарисний, в срібло оправлений, з ручкою. 1.

Книги церковні.

Євангеліє аркушеве печерського друку, синім оксамитом обкладене і срібними штучками, на якому з одного боку пророчать Євангелісти, а посередині Воскресіння Христове зображене; з другого — квітчастими бляшками обкладено, з закладками в ньому різнобарвними стрічками. Нове. 1.

Книг шість по два місяці Міней на цілий рік, київського друку, просте, шкірою оправлене. Нові. 6.

Книги чотири прологи по три в кожному місяці на цілий рік. Старі. 4.

Книга Кирил аркушева, в червону шкіру оправлена, московського друку. 1.

Книжечка-посланіє: Ігнатія Богоносця четверкова в червону шкіру оправлена. Нова. 1.

Службник півчвертковий київського друку, позолотою оправлений, притертий. 1.

Різні речі церковні.

Ламп мосенжних великих чотири, а чотири менших. Нові і всього 8.

Воску два круги. Один ширший вагою в доходи “30” фунтів, другий грубший, вага в нього рівно “5” фунтів. 2.

Ладану також вагою “2” фунтів. 1.

Тарілки цинові добрі дві. 2.

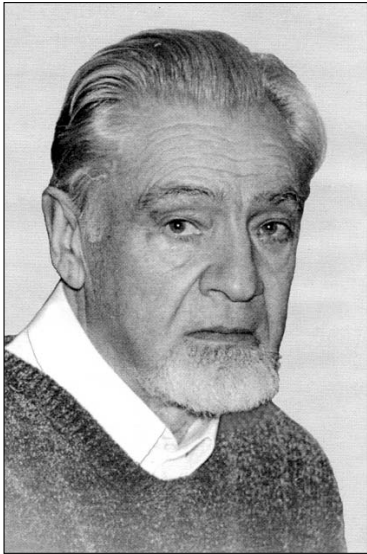
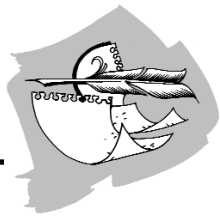
Папір з різними шовковими і простими нитками, шнурками, обрізками тканини, в яких і позументу [галун, тасьма з шовкової або шерстяної основи з металічним утком; застосовується для нашивання на одяг] срібного небагато, що зберігаються для різничної напрямки. 1.

Бодня дерев'яна, в якій кращі речі складені містяться. Стара. 1.

Замок при ній висячий добрий. 1.

Свято-Покровського Канівського православного монастиря намісник ієромонах Варлаам

Хранителі Шевченківського національного заповідника звертаються до всіх церковнослужителів України, всіх музеїв, колекціонерів, співвітчизників, небайдужих до цієї історичної церкви Покрови Пресвятої Богородиці, — з проханням взяти участь у відтворенні внутрішнього її наповнення предметами, які представлені у наведеному списку, а також іконами та іншими церковними речами XVIII ст.



Володимир ВОЙТЕНКО,
професор

У ставленні до рідної мови дослідники-лінгвісти не можуть бути нормальними.

Е. Сепір, “Мова”,
Оттава, 1921 (рос. видання
“Язык”, М.-Л., 1934)

Я наважився на вивчення поезії Т. Г. Шевченка за допомогою математичних методів, проте розпочинати таку роботу дослідник може, маючи орієнтири в царині лінгвістики та літературознавства. У цій публікації йдеться про засадничі позиції, які (зі зрозумілих причин) не входять до лектури багатьох людей. Безцінний еволюційний подарунок — здатність говорити й розуміти мову — люди здебільшого не сприймають як надвисоку цінність. *Homo sapiens* (Людина розумна) це передовсім *Homo orans* (Та що говорить), але ця школярська мудрість набирає ознак сакральної таємниці при перших (і мільйонних) спробах “розкрутити” її на концептуальні гвинтики. “Спочатку було Слово” — це проте, як Бог створив Усесвіт, але водночас це про еволюцію людської гілки вищих приматів.

Порівняння лексики (словника), фонетики (особливостей вимови) і синтаксису (організації слів у реченні) різних расових і етнічних спільнот свідчать, що їх мовне різноманіття зчеплене з генетичним, і за обома ознаками немає людей “кращих” і “гірших”. У мові ескімосів немає іменника “сніг”, натомість є 17 слів, кожне з яких позначає певний різновид снігу — пухнастий, мокрий, твердий, зернистий тощо. Для ескімосів достеменно знання властивостей *сьогоднішнього* снігу є передумовою результативного полювання, а відтак запорукою виживання. У мові племені *ефе* (Африка) немає дієслова “йти”, натомість є 30 (!) дієслів, кожному з яких відповідає певний спосіб пересування — йти повільно, йти швидко, йти хитаючись, волочити ноги тощо. Індіанці *майя* крім слова *маіс* (кукурудза) мають ще півтора десятка іменників і прикметників, які характеризують цю рослину та її складові частини залежно від її зростання, сезону, погоди і т. ін. Для майя кукурудза є тим надважливим, чим для ескімосів є сніг, а для *ефе* виснажливе сонце, під променями якого їм доводиться так чи інакше пересуватися. Нашу з вами вишукану мову можемо за якимись ознаками вважати досконалішою ескімоською, проте, подумки перенісши

Медитації на радісну тему. Мова

себе за Полярне Коло, враз переконаємося в своїй безпорадності на 17 тамтешніх “снігах”. Досконаліми є той генофонд і той лінгвофонд, які гарантують пристосованість до довкілля і продовження роду в реальних умовах існування етносу.

1. Мова втрачає життєву силу і стає “мертвою”, коли гине етнос, для якого вона була рідною. Після розпаду потужної держави *хетів* перестали існувати мови *хетська*, *неситська*, *лівійська* і *палайська*. У такий же спосіб зникли мови *готська*, *фінікійська*, *окська*, *умбрська* і *етрусська*. Історичні міграції етносів і супутні їм окупаційні процеси спричиняються до змішування мов. Відомий лінгвіст **Дж. Бонфанте** вважав, що французька мова — це латинська+германська, іспанська — латинська+арабська, італійська — латинська+грецька, румунська — латинська+слов'янська, чеська — слов'янська+німецька, болгарська — слов'янська+грецька, російська — слов'янська+угро-фініська.

Як свідчить ентомологічний словник албанської мови, з 5140 слів лише 430 є власне албанськими, а решта — запозичення з романських, слов'янських, грецької і турецької мов.

В одному зі словників, долучених Г. Хюбшманом до “Вірменської граматики”, з 1940 лише 438 слів є вірменськими, а решта припадає на парфянські, перські, арабські, сирійські та грецькі джерела. Лексика корейської мови нараховує 75 % (!) запозичень із китайської. У корейському котлі запозичення з китайської набули нового звучання, проте ієрогліфи, якими вони позначаються, однакові.

Окупаційна та колоніальна політика, будучи сутністю історії в минулі роки, разом із сучасним глобалізмом (що має в стосунках багатих держав із бідними ознаки неокolonіалізму) спричиняють вимирання багатьох мов (перед тим перетворюючи їх у “функціональні діалекти”).

Сьогодні 70 % населення Землі розмовляє всього сорока мовами. Найпоширеніші — китайська, іспанська, хінді, англійська, португальська, арабська, російська. Вчені бояться, що вимирання живих мов не вдасться зупинити, і через століття їх поменшає вдвічі. При цьому мови “вимирають” швидше, ніж представники живої природи, зафіксовані в “червоних книгах”. Найсумніше, разом із мовою зникає пов'язана з нею культура. Перше місце серед регіонів із найвищим місцем загрози зникнення займає австралійська північна територія. Друге місце належить території Болівії, Бразилії, Колумбії, Перу та Еквадору, де живуть індіанці. Споконвічні мови корінних мешканців Америки поступово витісняють іспанська й португальська. Третє місце в рейтингу дісталось американським штатам Орегон і Вашингтон і канадській провінції Британська Колумбія, де колись мешкали північноамериканські індіанці. Російській території також потрапили до списку

регіонів із найвищим рівнем зникнення місцевих говірок. Центральний Сибір і північ Далеккого Сходу посіли четверте й п'яте місця. Разом на Далекому Сході на межі зникнення говірки алтайської мовної сім'ї: *ороська*, *алоторська* та *акагірська*. Людей, що розмовляють орооською, залишилося півсотні, й усі вони старі. У Сибіру ситуація аналогічна: *центрально-сибірські хантійська*, *кетська* й *ненецька* мови можуть зникнути разом з інформацією про унікальну культуру цих народів. Але найбільша загроза нависла над *тофаларською та південно-селькупською* мовами, словниковий запас яких міг би багато розказати про побут і тваринний світ Центрального Сибіру. Нездатність традиційної культури сприймати натиск сучасної, яка входить у життя через екран телевізора та радіоприймач, спонукає до обережності й науковій обґрунтованості у ставленні до малих народів, але російська імперія (самодержавна чи большевицька) на таких тонкощах не знається.

2. Жива народна мова, що зберегла дух свіжості, який надає спілкуванню стійкість, силу, ясність, цілісність і красу, має слугувати джерелом і скарбницею для розвитку освіченої (літературної) словесності — так думав лікар, морський офіцер і автор укладач відомого словника В. І. Даль. У 1837 р. він, зустрівшись із В. А. Жуковським, запропонував тому коротку “народну” фразу (19 слів, 2 коми); її літературний варіант розрісся майже вдвічі (35 слів, 5 ком). Жуковский слушно зауважив, що перший варіант зрозумілий лише певній верстві людей, натомість сенс другого варіанта безпомилково зрозуміють усі. Зрештою, свій досвід прямого “аранжування” народної мови з метою зближення її з літературною (без утрати образності і простоти) В. І. Даль визнав невдалим. Для росіян це зробив українець із домішкою польської крові М. В. Гоголь-Яновський. Цей внесок Полтавщини у російську мову — один із прикладів того, як формуються імперські культури (натомість різноманітні валуєвські та емські укази про заборону українського друку свідчать про те, яким невдячним лайном є кожна імперія). Насправді ж подібність і відмінності споріднених (наприклад, слов'янських) мов не можуть бути підставою для визнання однієї з них “кращою” за об'єктивними ознаками. Прикладів — море; візьмемо один найпростіший. Отже: українському *горобець* відповідають рос. *воробей*, польське *врубель*, сербське *врапчик* і литовське *звірбуліс* — чи якийсь із слів краще? Литовська мова до слов'янських не належить, але сірєнький “звірбуліс” засвідчує спільний родовід названих мов від санскритського кореня.

Ось що пише В. І. Даль у перемові до 1-го тому славетного словника: “Важко визначити однозначно, що називати мовою, що *наречієм* (діалектом), а що *віркою*. Діалектом зазвичай називають

різновид мови, настільки близький до іншого, що (не потребуючи особної граматики й лексики) він є зрозумілий для обох мовних груп. Перевага будь-якого діалекту над близькими йому іншими — справа випадкова, бо всі вони однаково “правильні”. Якби колись Новгород, Псков або Суздаль здобули перевагу над Москвою, теперішня московська мова вважалась би місцевим діалектом. Немає приводу вважати московський діалект кращим, але це сталося, бо він є мовою урядування, писемності та освіти”. До честі В. І. Даля, за власне лінгвістичними (а не адміністративними) критеріями він вважав рівноцінними мови російську, українську та білоруську, не припускаючи до проголошення двох останніх зіпсованими похідними “великого і могутнього”. До того ж, будучи об'єктивним дослідником, Даль фіксує: в межах Московської губернії мови різні: **Клін** говорить по-новгородськи, **Можайск** — по-смоленськи, **Коломна** — по-рязанськи, а **Богородськ** — по-суздальськи. У багатьох поселеннях московського повіту можна замість слів *утіральник* і *посіделкі* почути *ручнік* і *вечерніца* — агов, українці!

3. Будучи особисто знайомим із Михайлом Лукініюком і тримаючи в руках подаровану ним монографію “Обережно: міфи!” (К.: Видавництво ім. О. Теліги. 2003. — 576 с.), посилаємуся на її 10-й розділ “Міф про “побічну ріку” російської історії та українське “наріччя”. За фахом “технар” (викладач Київської Політехніки), п. Михайло бере до уваги лише лінгвістичні факти, які маємо в першоджерелах (передовсім літописсах), і теоретичні концепції, що пов'язані з іменами визнаних українських і російських дослідників (зокрема, А. Кримського, С. Висоцького, В. Німчука, П. Гарчева, В. Шербаківського, В. Кавеліна, Ф. Філіна, О. Шахматова та ін.). Ось кілька коротких узагальнень.

1. Маємо чітко відрізнити усну мову Київської Русі від письмової, бо то різні речі. Літературною стала мова чужа, церковнослов'янська, а живі південноруські елементи “вдиралися” до церковнослов'янських текстів лише проти волі писаря-русина; написаннями такого типу рясніє, наприклад, Київський Ізборник 1073 р. Звертає на себе увагу мішанка живої мови зі старослов'янською навіть на коротких монетних текстах, карбованих київськими князями.

2. Деякі імперські теоретики, обговорюючи цю ситуацію, вдаються до засобу, який картярі називають “пересмикнуванням”. Зокрема М. Погодін у своїх “Ответах на филологические письма М. Максимовича” (1856) радісно повідомляє: “Я не знаю по-малоросійськи, а літописи — Несторів і Київський — розумію досконало, відтак у них немає нічого малоросійського”. Насправді ці літописи написані не російською (бо вони старші за неї), а церковнослов'янською; пізніше церковна мова стала підмурком росій-

ської писемності — звідси така їх подібність. Немає іншої слов'янської мови, крім російської, в якій лишилося стільки церковнослов'янських елементів. При тому, як наголошують чесні російські мовознавці, “інвентар звуків” у російській та мордовській (угро-фініській) мові дуже подібний (що не принижує і не вивисує жодну з них).

3. Немає дива в тому, що українці (на відміну від хохлов) шанують і люблять свою мову. Хвалити бога, до неї ми ставимось суб'єктивно (даруйте за трюїзм, як до матері). Проте маємо брати до уваги її об'єктивні оцінки, зроблені “збоку”. Прикладів багато; зупинимось на одному, сказати б, несподіваному. Йдеться про “Извлечение из сочинения турецкого путешественника XVII века”. Е. Челебі. Говорячи про мову київської людності (тобто українську), він пише: “Мова їх ще більше всеохоплююча й багата, ніж фарсі, китайська, монгольська й усіякі інші”. “Усякі інші” — не зовсім коректний вислів, але наразі не про це говоримо.

У 1972 р. відбулося засідання Політбюро ЦК КПРС, на якому тамтешні, пардон, мовознавці говорили про книгу І. Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація?” **Соломенцев**: “На Україні багато висілок та оголошень українською мовою. А чим вона відрізняється від російської? Тільки спотворенням останньої”. **Косигін**: “Незрозуміло, чому на Україні в школах повинні вивчати українську мову”. Не пам'ятаю нічого про Соломенцева, проте Косигін точно не був ідіотом; важко сказати, чи щиро дивувався, дізнавшись, що українські школярі вивчають рідну мову, — так, як російські, французькі чи китайські.

Хвалити бога, вивчення в школі іноземних мов не здавалося зайвим навіть партійним бонзам. Але є одна заковика; послухаймо В. І. Даля: “З мовою жартувати не можна: людська словесність це видимий, щільний зв'язок, ланка між душею й тілом, духом і плоттю. [...] Ось чому ми всі погано пишемо: здібності наші рано затискає вивчення іноземних мов; нас змушують до їх вивчення ще з колиски, ми читаємо забагато іноземних книг, проте в такий спосіб пригнічуємо свою розумову потугу, стаємо тупішими. Коли починаємо несподівано ловити себе на тому, що думаємо не своєю, а чужою мовою, то це є дорогою розплатою: якщо ми не пишемо (свого. — В. В.), а лише перекладаємо (чуже. — В. В.), то нічого путнього створити ми вже не здатні, відтак починаємо духовно *пошлеть*. Пустившись одного берега і не приставши до іншого, стаємо *межеумками*”.

Не маємо підстав сумніватися, що раннє вивчення іноземних мов сприяє їх кращому засвоєнню, але чи не спричиняє воно певних утрат стосовно базової (рідної) мови? Йдеться, звичайно не про біологічне (етнічне) визначення: “рідної” та “чужої”; базовою може бути будь-яка, але, на думку Даля, вона має бути однією. Важко однозначно спростувати чи підтримати цю точку зору.



4. Людська мова за вченням українського мовознавця **Олександра Потебні** нерозривно зчеплена з мисленням, але ця супряж дуже особлива, бо мова — не просто форма мислення, а засіб його творення: “Мова це не відбиття світогляду, що склався, а діяльність, яка його складає”. Слово настільки дозволяє розуміти когось іншого, наскільки воно дозволяє розуміти самого себе. Мова встановлює розумовий зв’язок між людьми тому, що стає посередником між новим сприйняттям (тим, що в даний момент є в свідомості) і попереднім стратегічним запасом мислі, який перебуває поза поточною оперативною свідомістю. Отже, говорити, значить не “віддавати” свою думку іншому, а збуджувати його власні мислі, що всотали його неповторний досвід. Відтак Б може надавати почутим словам не того сенсу, якого їм надав його співбесідаць А. Такий перебіг подій стає ймовірнішим, коли А і Б мають різний досвід (за віком, статтю, освітою, фахом тощо), різний світогляд (культуральний, етнічний чи соціальний), а й також коли А і Б спілкуються в емоційно напружених ситуаціях, на тлі цейтноту, депресії чи фізичних страждань. **Ф. Тютчев** формулює це поетичною мовою (“Все те, що сказане є лжа”; “Мовчання промовляє зрозуміло”). Знаний лінгвіст **Ю. Лотман** узагальнює: “Мова творить свій світ. Виникає питання про адекватність світу, створеного власне мовою, і світу, який існує поза нею”.

Йдеться не про свідому брехню, а про те, що мова, попри свої чіткі інформативні потенції, має також властивості, притаманні музиці. Звісно, почувши совковий гімн РФ, безпомилково розуміємо, що нам хочуть сказати, але йдеться не про остогидлу мелодію. Справжня музика (фольклор, класика, модерн) по-різному і про різне “говорить” різним людям: кожний твір може провокувати і захват, і байдужість, і ненависть.

Повертаючись до наведеної тези **Ю. Лотмана**, розгорнемо її. Чому супутником мовного спілкування є (більша чи менша) невизначеність? Як трактувати шкоду, що її завдає людству цей недолік? Чи можна подолати його? Відповідати почну з простого зауваження Е. Сепіра: “Конкретність життєвого досвіду безмежна, ресурси навіть найбагатшої мови є обмежені”. Формально кажучи, саме поняття “найбагатіша мова” є невизначеним, але, ми його інтуїтивно розуміємо. Мозок людини має межу можливостей, усунути його функціональну мовну недосконалість зась. Проте (на тому ж інтуїтивному рівні) людство усвідомлює цей гандж, відтак бачимо дотепні намагання його подолати. Такі англійські форми як *killjoy* (“той, хто псує задоволення”, а буквально — “убийрадість”) або *marplot* (“перешкода”, а буквально “зруйнуйзадум”) лежать у цій площині. Кожна мова має кліше такого творення. Слово *співіснування* (англ. coexistence), що стало популярним на певному етапі “холодної” війни, спричинило народження німецького відповідника “Nebeneinanderleben” (“біляодиндругийжити), по-німецьки кострубатого й точного.

5. Для розмови про Слово прошую вас, товариство, разом погратися з комп’ютером, який має певні функціональні ознаки мозку (інтелекту). Машинний переклад з однієї мови на іншу — перспективна спеціалізація комп’ютерних програм, а якість перекладу поволі покращується. Отже, **завдання № 1**: перекласти російською простеньке речення, до якого входять два слова, близькі за звучанням і дуже різні за сенсом: “Я не засмажений, — сказав карась. — Це я такий засмаглий”. Переклад бездоганний: “Я не зажаренный, — сказал карась. — Это я такой загорелый”. Гаразд; **завдання № 2**: “Зашебетав соловейко, пішла луна гаєм”. Переклад: “Зашебетал соловушка, пошла эхо рошей”. “Пошла эхо” — поганенько, проте для слова “луна” машина вибрала правильний відповідник “эхо”. Я вирішив перевірити кмітливість програми; **завдання № 3**: попереднє речення перекласти “назад” із російської на українську. Дуже просто, пане комп’ютере. Ні, не вчиться, не набирається досвіду, викидає на монітор дурницю: “Зашебетав соловейко, пішла місяць гаєм”, Що “луна” це “эхо” знає, а про те, що “эхо” це “луна” забув. Готую для **завдання № 4** простеньку пастку (“На огороде мальчик стрелял из лука”) і маю відповідь: “На городі хлопчик стріляв з цибулі”. **Завдання № 5** — з підказкою: “Іван стояв на костях і смотрел, как рабочий забивает колышки в шпалу”. Ви вгадали пані та панове, комп’ютер смішить: “Іван стояв на костях і дивися, як робітник забиває милицю в шпалу”.

Працювати далі в такому жанрі було не цікаво, я ускладнив програму: 1. перекласти речення з російської на українську; 2. зробити зворотний переклад; 3. повторити цю процедуру 10 разів і похвалитися результатом. Отже: “Бабы следили за тем, как строители тяжелой “бабой” разбивают стены старого дома”. Коли не зважати на те, що російське “баби” та українське “баби” не тожні (а також на те, що будівельники бозна-чому назвали “бабою” важку залізяку на тросі), перший переклад заслуговує на хорошу оцінку: “Баби стежили за тим, як будівельники важкої “бабою” розбивають стіни старого будинку”. Але 10-й зворотний переклад був такий: “Бабы следили за тем, как строители трудной “бабой” разбивают стены старца на дому”. Хай живе творчість! Скажімо, на горищі ховається хитрий старий домовик, і він рятує будинок від руйни...

А тепер — головне. Комп’ютер має властивості блискучого (швидкого і точного) виконання доручених йому завдань. Сам по собі він мертво “залізо”, яке анімують програми, а точніше — програмісти. Все, що стосується роботи з числами, програмується однозначно. Все, що стосується роботи з текстами, має очевидну невизначеність. Програми перекладів поступово удосконалюються, спонукаючи комп’ютер шукати сенс **контексту**. Дитина починає розуміти не окремі слова, а (кон)тексти, набираючись життєвого досвіду. В програму перекладу цей досвід треба вкласти готувим. Я сподівався, що це (бо-

дай частково) вже зроблене, відтак у завданні № 5 підказав, що на *костылях* стоять (якщо йдеться про каліку та допоміжні “ноги”), проте *костыли* можна забивати в дерево (коли говориться про залізяку і шпалу). Я помилюся; таких, сказати б, примітивних тонкощів машина не розуміє, її не навчили. А не навчили тому, що розтовкмачити мільони таких подробиць навіть економічною комп’ютерною мовою означає кожний комашиний фрагмент програми збільшити до розмірів слона. Коли йдеться про шахи, програмісти вже перемогли гросмейстерів, але фіксовані правила пересування 32 фігур на 64 клітинах — це набагато менше, ніж комбінаційне мерехтіння багатьох тисяч слів і багатьох мільярдів можливих текстів, які всі комбінації фіксують.

6. Правильна (грамотна) мова не дозволяє людині говорити, що заманеться і як заманеться. Думка перебуває під впливом двох тиранів — мови й істини. Але слова багатозначні, і насправді це — добре. Синоніми, метафори і пластичність синтаксису — це добре. Відтак мова, попри все, дає людині можливість вільно говорити про світ — саме в цьому полягає дивовижність мовного феномену. Водночас Слово не лише віддзеркалює Думку, але консервує, майже вбиває її. Записаним Словом — папірусом, манускриптом, книгою — можна маніпулювати на свій розсуд. Про це свідчить навіть Біблія: чотири євангелії — це чотири різні книги, а якщо дозволите сказати — навіть чотири різних віри. Про це також можна говорити, торкаючись стосунків між мовою і законом; юристи завжди ходять по лезу бритви, бо адвокат і прокурор (за сенсом свого фаху) вважають, що дві склянки, одна з яких на половину повна, а інша на половину порожня, принципово відрізняються між собою. Важкі жорна багатозначності термінів носять на шиї творці конституцій. Існує — з давніх-давен — Велика наука, яку її адепти вважають Найбільшою: це — філософія. Мета філософів — пошуки істини, проте насправді вони в кращому випадку шукають сенс слів, у гіршому — приписують їм ту чи іншу сутність на власний розсуд. **Істина** потрібна в науці, але в стосунках між людьми передовсім цінується **правда**. Мінімальна невизначеність слів та їх комбінацій забезпечує **легалізацію** наукових істин. Багатомірність міжлюдської **правди** є однією з передумов її **легітимізації**. Хороший художній твір, у якому немає жодного слова протокольної правди, лишається хорошим. Хорошу фізичну гіпотезу може легалізувати і зробити теорією (істиною) лише бездоганний протокол експерименту. Водночас засадничі фізичні істини тримаються на термінах *енергія, хвиля, поле, струм, шарм* (чарівність), *спін* (веретено) та ін., які запозичені з познаукового лексикону, а відтак у лінгвістичному сенсі подібні до тієї цибулі, з якої хлопчик стріляв на городі. І що? А нічого! Мова, попри її недосконалість, є блискучою коханкою мозку, а разом вони годні задовольнити всі без винятку потреби людства.

Головне джерело Тараса

Анатолій КОВАЛЬЧУК, голова Бориспільського об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Великий Кобзар посідає видатне місце в історії нової української літературної мови, бо є її основоположником і найвидатнішим творцем.

Дошевенківська (давня) літературна мова мала за основу македонський діалект староболгарської мови в київській редакції (слов’яно-українська). Її джерела сягали Київської Русі. Вона містила також елементи латинської, польської та української народнорозмовної мови. Цією мовою писали наукові трактати учені Києво-Могилянської академії, полемічні й художні твори письменники XVI—XVIII століть. Але через штучний характер вона була малорозумілою для простого народу.

В основу нової української літературної мови покладено національну народнорозмовну мову, створену генієм українського народу упродовж багатьох сторіч.

У довготривалому процесі історичного розвитку літературної української мови домінувала закономірність: дедалі ширше використання в писемній мові народнорозмовних елементів. Творення єдиної літературної мови стало складовою частиною масштабного процесу утворення української нації. Адже єдина, унормована літературна мова — одна з найважливіших ознак нації.

У XVIII ст. відбувався занепад староукраїнської писемної мови, водночас стрімко розпочався бурхливий розвиток української на основі національної народнорозмовної мови. Інтенсивний процес поєднання писемної мови з народнорозмовною тривав і в XIX ст. Зачинателем нової української писемної мови став полтавець Іван Котляревський. Його найвідомішими попередниками були Григорій Сковорода та Іван Некрашевич.

У словесно-художній творчості І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ’яненка та Є. Гребінки українська літературна мова постала важливим суспільним явищем, могутнім знаряддям вираження думки, характеру, світогляду і прагнень українського народу.

Завдяки геніальному обдарованню Т. Шевченко здійснив творчий синтез української літературної мови з народнорозмовною. Використавши життєздатні елементи літературної традиції, він підніс українську мову до рівня найрозвинутіших літературних мов світу. Мовно-історична й естетична концепція Т. Шевченка свідчить: він добре усвідомлював потребу в єдиній загальнонаціональній українській літературній мові на народній основі, тому усвідомлено творив її. За висновком І. Огієнка, Т. Шевченко був першим серед наших літераторів, хто глибоко усвідомив “вагу літературної мови в письменстві і тому творив її, пильнуючи, щоб була вона якнайкращою”. Завдяки цьому мова творів Т. Шевченка стала наріжним каменем української літературної мови.

Т. Шевченко заклав у літературну мову елементи наукового й публіцистичного стилів. Розробляв наукову, політичну й публіцистичну лексику і фразеологію. Він запроваджував у мову своїх творів чіткі синтаксичні конструкції, збагачував стильові грані, підняв її до соціальних та естетичних висот. Мовна діяльність Т. Шевченка стала ви-

датним явищем. Завдяки їй відчутно посилюлися можливості української мови.

Т. Шевченко — творець політичної поезії в нашій літературі. Він вніс у мову революційно-бойову суспільно-політичну термінологію і фразеологію. До золотого фонду слів-зброї в боротьбі за волю України належать заклики: “громадою обух сталить та добре вигострять сокиру”, “вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров’ю волю окропіте”, “борітеся — поборете, вам Бог помагає”. І вислови: “бодай кати їх постинали отих царів-катів людських”, “царя до ката поведуть”. Якщо Т. Шевченку не вистачало слів із живої мови, він, як і всі видатні поети, сміливо створював нові слова: “широкополий” лан, “сторукій”, “крутоберегий” Дніпро, “сторіки” — дуже широкі потоки.

Т. Шевченко утвердив розмовну народну мову як основу української літературної мови. Завдяки йому провідну й формівну роль у загальнонародній українській мові стали відігравати мовні масиви центру української мовної та етнографічної території — народні говори Середньої Наддніпрянщини. Адже до Т. Шевченка українська літературна мова творилася на Лівобережних землях Харківщини й Полтавщини. Завдяки Т. Шевченку до цього процесу приєдналося Правобережжя.

За висновком науковців, Т. Шевченко обробляв зразки народнопоетичного мовлення в дусі Гомера, виявляючи при цьому високу талановитість і культуру. У мові його творів нема вузьких провінціалізмів і вульгаризмів.

Чому саме Т. Шевченко, який безперервно прожив у рідному краї тільки перші 15 років, а згодом лише тричі з чужини приїздив на Батьківщину, став фундатором української літературної мови? Тарас народився і зростав у географічному центрі України — на Звенигородщині, мова мешканців якої збереглася в первісній чистоті, бо не зазнала чужомовних впливів. Ще в дитинстві Тарас закохався в її мелодійну красу. Він мав добрий слух, гарний голос і з уст народу назавжди засвоїв багато пісень. Саме пісенна мова стала одним із джерел Шевченкової мови. Тому мова його творів дуже чиста, найчистіша серед мов інших тогочасних українських письменників. Лише Марко Вовчок за чистотою мови своїх оповідань і повістей зрівнялася з мовою творів Т. Шевченка. Читаючи “Кобзар”, багато поколінь українців удосконалювали, збагачували й очищували свою мову, ставали свідомими патріотами рідної землі і нашої божественної мови.

Завдяки творам Т. Шевченка за порівняно короткий час серед усіх етнографічних груп народу набули поширення й остаточно утвердилися наші національні самоназви: Україна, українець, український.

Отже, вдумливо, уважно читаймо й вивчаймо безсмертні твори Великого Тараса, бо вони й нині служать для нас джерелом патріотизму, гуманізму, віри в могутню революційну й творчу силу українського народу. Любімо, вдосконалюймо свою, отриману від Т. Шевченка українську мову, очищуймо її від чужомовного непотребу. Пам’ятаймо: мова — одна з найголовніших ознак нації; чия мова — того й держава; мова — показник рівня вашої культури, національної самосвідомості, громадянської гідності й цінності, відданості Україні.



ШЕВЧЕНКО/MANIA/

У Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі Мистецький Арсенал з нагоди 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка представлено широкомасштабний проект — ШЕВЧЕНКО/MANIA/

200” будуть анонсовані на сайті Мистецького Арсеналу.

В рамках проекту “Стіна пророка” відбудеться відкрита акція “Лист у Майбутнє”, реалізована разом зі спільнотою “Манускриптум”. Всі охочі можуть долучитися до створення листа для наступних поколінь — висловити свої сподівання, надії та побажання, адже останні події у країні змінили всіх нас, і бачення нашого спільного

майбутнього набуло нових обрисів. “Манускриптівці” — майстри каліграфії візуалізують усі думки в єдиний мистецький об’єкт, який стане частиною експозиції ШЕВЧЕНКО/MANIA/.

Також тут вперше представлено науково-освітній портал “Тарас Григорович Шевченко” — унікальний веб-ресурс, який концентрує максимальну інформацію про життя і творчість Кобзаря. Ініціатором створення веб-ресурсу виступив Національний центр “Мала академія наук України”, в подальшому до роботи були залучені Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України, Національний музей Тараса Шевченка, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”, Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАНУ.

Кульмінацією проекту ШЕВЧЕНКО/MANIA/ стала відкрита ніч “Доба Шевченка” — ніч кіно, музики, поезії, яка відбулася з 9 на 10 березня. У прог-



рамі відкритої ночі була довгоочікувана прем’єра фільму Сергія Проскурні “Тарас Шевченко. Ідентифікація”.

Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

В експозиції понад 50 художніх творів Т. Шевченка з колекції Національного музею Тараса Шевченка. Вишукані акварелі та філігранні офорти 1830—1850-х років пов’язані з основними етапами життєвого шляху майстра: серед енциклопедичних і водночас маловідомих творів унікальною є серія малюнків, створена Тарасом Шевченком під час Аральської, Каратауської експедицій та у Новопетровському укріпленні, яка досі не була представлена широ-кій публіці.

Цей проект дарує відвідувачам Мистецького Арсеналу виняткову можливість по-іншому осмислити слова Кобзаря, які пам’ятаємо ще зі шкільних років, побачити документальні фото, артефакти, пов’язані з його життям та творчістю.

У рамках проекту ШЕВЧЕНКО/MANIA/ Мистецький Арсенал спільно з Державним агентством України з питань кіно та Національним центром Олександра Довженка вперше в Україні презентують колекцію фільмів “Шевченко 200”: збірку найвідоміших художніх фільмів про Шевченка, які створили кінематографічний канон репрезентації поета як національного генія та про-рока. Фільми демонструватимуться у кінозалі в експозиції Мистецького Арсеналу. Розклад показів фільмів, а також дата презентації колекції “Шевченко



Тетяна СЛОБОДЯНЮК, член правління Хмельницької міської “Просвіти”, заслужений журналіст України

У Народному домі Хмельницького міського об’єднання “Просвіти” відкрилася персональна виставка графічних і живописних творів М. О. Андрійчука “Тарас Шевченко і Поділля”, центральна експозиція котрої знайомить відвідувачів із подільським життям Кобзаря.

Наприкінці вересня 1846 року 32-річний художник, випускник Петербурзької академії мистецтв Тарас Шевченко, за рішенням Київської археографічної комісії був відправлений на Волинь і Поділля із завданням зібрати народні пісні та перекази, відомості про могили та урочища, оглянути й описати старовинні споруди в цих місцевостях. До Кам’яниці-Подільського Тарас Шевченко прибув на початку жовтня і працював тут тиждень. За цей час мав зустрічі, які описані у багатьох джерелах: з архієпископом Арсенієм, гімназійним учителем Петром Чуйкевичем, із яким потоваришував на все життя, з художником Іваном Васьковим, іншими подільцями, подорожував, записував, замальовував.

На жаль, уже у квітні 1847 року Тарас був заарештований за участь у Кирило-Мефодіївському товаристві і написання антисамодержавних віршів, і його подільські записи у жандармерії вилучили і знищили. Тож про подільське життя Тараса зберегли відомості насамперед подільцями, скрупульозно зібравши чимало записів і спогадів людей. Сім днів у Кам’яниці-Подільському — це сім чудових графічних робіт Михайла Андрійчука.

Впевнена рука майстра, патріарха подільської школи живопису, захопаного у Шевченка, дозволяє безпомилково читати у виставкових сюжетах і трепетне ставлення автора до Тараса, і печать смутку в деталях. Ось Тарас гуляє по кам’янецькому ринку, ось він на тлі Проскурова (хоча, може, там і не був), ось бесідує з архієпископом, ось по-дружньому спілкується з Чуйкевичем, ось розмовляє з подільцями... І над усім цим уже проглядається печать трагедії: через півроку його, талановитого академічного художника, заарештують і на десять років покарають тяжкою солдатчиною у Казахстані...

Подільська графічна Шевченкіана Михайла Андрійчука — перша на Хмельниччині високимистецька образотворча серія, здійснена нашим сучасником. Доку-

Додому, до Тараса, до себе

Подільська Шевченкіана — це і процес накопичення загальної митецької скарбниці, і яскраві особистості, які зробили у цю справу вагомий внесок. У поезії — це лауреат національної премії імені Т. Шевченка Павло Гірник, у хоровому мистецтві — заслужений діяч мистецтв України, керівник Хмельницького академічного муніципального хору Ігор Цмур, у композиторстві — народний артист України, керівник державного академічного ансамблю “Козаки Поділля” обласної філармонії Микола Балема, в образотворчості — заслужений художник України Михайло Андрійчук.



Михайло Андрійчук

ментально-художнє осмислення української народності, яку геніальний Шевченко зробив відомою всьому світу, і зворушливе народне оточення подільське поєднались у творах Михайла Андрійчука цілісно й дуже природно. Це відзначила, відкриваючи подільську виставкову Шевченкіану, голова “Просвіти” Зоя Діденко, ініціатор виставки.

87-річний Михайло Андрійчук творить власну Шевченкіану все своє свідоме життя. Михайло Омелянович пригадує, як іще хлопчиком (народився на Житомирщині) пробував писати вірші й робив перші замальовки за сюжетами “Кобзаря”, вражений і схвилюваний долею українців, яких опи-сував, з якими горював Тарас. І такі ж тер-

пеливці-трудоарі оточували малого Михайлика, селянського сина, з перших днів життя. Чорним крилом перекреслила невдовзі його юність війна, яку пройшов із першого і до останнього дня. Трагічно загинули батьки... Скільки всього пережив... І лише любов до творчості і світла його душа зберегли й любов до життя. Закінчив з відзнакою Одеське художнє училище, згодом — Київський художній інститут, навчався в О. Пашенка, В. Касіяна.

Із 1962 року живе і працює в Хмельницькому, тут став зрілим майстром, тут прийшло визнання. Його роботи відомі в різних кутках світу. Працює у різних жанрах: у живопису, літографії, офорті та ін. Його герої — прості трударі, любов до яких незрадлива і глибоко духовна, а роботи — це літопис Поділля. Його називають людинолюбом, і свідчення цьому — десятки чудових робіт, у яких глибоко філософське осмислення буття і призначення людини.

Свою подільську Шевченкіану Михайло Андрійчук робив за публікаціями місцевих краєзнавців, які досліджували життя Тараса Шевченка у нашому краї. Це — статті і книжки А. Сваричевського, Є. Назаренка, М. Магери, це й робота в архівах та бібліотеках.

Михайло Омелянович розповів, що хоче продовжити графічну серію з історії своєї малої батьківщини — і створити низку полотен “Волинська Шевченкіана”: адже до Кам’яниці-Подільського Тарас добрався через рідну Андрійчукові Житомирщину.

Виставка у Народному Домі “Просвіти”, першими учасниками якої стали вчителі світової літератури навчальних закладів міста Хмельницького, триватиме весь березень. Завітайте!

Пророчі слова Великого Кобзаря ніби сьогодні написані

Раїса ГУСЛЕНКО, канд. техн. наук, м. Київ

Наразі наведу думку О. Кониського про Т. Шевченка: “Геніальний поет, яко віщий пророк, ... наче сам народ, говорив про те, що говорила народна думка: що сказав би на Україні кожен, ... коли б тільки був спроможен висловлювати свої думки”. Прозвучало це в XIX столітті. Пророчі слова звучали і на Майдані. І 200 років тому, і в нашому сьогоденні — скривджений, поневолений народ. Полум’яні слова, написані 170 років тому, і сьогодні викресають із глибини серцець поневолених людей слова: “Моя Україна! За що тебе сплюндрували?”. Великий Шевченко розвінчує гріховну стихію та звертається до її апологетів: “Ви — розбойники неситі, /Голодні ворони, /По якому правдивому, /Святому закону, /І землею, /Всім даною, /І сердешним людом, /Торгуєте? Стережіться, /Бо лихо вам буде ...”. Тому геніальний поет закликає “не спати на волі”, щоб повияв “огонь новий з Холодного Яру”: “За правду! За волю! За справедливість!”. Пророчі слова звучать в багатьох його творах: “Холодний Яр”, “Розрита могила”, “І виріс я на чужині”, “І мертвим, і живим...”, у поемах “Сон”, “Кавказ”, “Гайдамаки”, “Неофіти” та ін.

Особливо рясніють пророчими висловлюваннями переспівані поетом біблійні псалми.

У “Псалмах Давидових” ніби лунає голос Бога: “Свою Україну любіть, /Любіть її ... во время люте, /В остатню тяжку минуту /За неї Господа моліть!” Наразі, як і 200 років тому, людей мали за худобу. Як і в серці поета, так і в серцях наших сучасників, спалахнув бунт проти насильства і грабіжництва. Народ нагадав земним царикам та панству, що над ними — всемогутній Бог — Творець і вседержитель. Той, що знає дорогу праведних. Але дорога злих — загине. Тому в буремні дні на Майдані в столиці, як і в своїй країні, звучало Шевченкове: “Борітеся — поборете, /Вам Бог помагає! /За вас правда, /За вас слава /І воля святая!”

“Небесна Сотня”. Жертовна кров героїв Майдану. Їх благородні душі вже полетіли у вирій. Але ж вони чийсь сини, брати, батьки, наречені. Незбагненно велика ціна Перемоги, але ще важче її утримати й закріпити.



Вічний, як Україна

До створення шести музеїв Т. Г. Шевченка безпосередньо причетний заслужений працівник культури України, киянин Володимир Портянко. Ці важливі духовні осередки в процесі створення отримують від пристрасного шевченкознавця і колекціонера сотні експонатів, зібраних ним. От і нещодавно від Портянка Шевченків музей у Каневі отримав 500 примірників газет останніх 25 років, де писалося про Великого Кобзаря. Подячного листа отримав ентузіаст із Вільнюського університету, де за його сприяння відкрито виставку творів Т. Шевченка. Портянко підтримує постійні зв'язки з Інститутом Тараса Шевченка в Оренбурзі. Володимир Костянтинович каже: “Те, що я роблю, потрібно не мені, це треба нашим онукам і правнукам. Створено шість музеїв Тараса Шевченка, значить, бути і сьомому, і восьмому...”.

Сьогодні В. К. Портянко — гість редакції нашого тижневика.



Володимир Портянко (у центрі) під час відкриття Шевченківського музею в м. Семенівка

Прембулою до нашої розмови з гостем стала давня інформація, коли 22 травня 2002 року Донецька область однією з перших в самостійній Україні зустрічала Міжнародне Шевченківське літературно-мистецьке свято “В сім’ї вольний, новий”.

Донеччани саме тоді започаткували фундаментальну справу — відкрили літературно-художній музей Тараса Шевченка. До того ж — у приміщенні універсальної обласної наукової бібліотеки. Його базою стала приватна колекція Володимира ПОРТЯНКА. Пристрасний книголюб збирав свою приватну Шевченкіану понад 30 років, щоб передати її в дар донеччанам. Перший музей Шевченка на основі колекції Володимира Костянтиновича було відкрито у Вінниці, другий — у Донецьку. Сьогодні таких музеїв уже шість.

— **Володимире Костянтиновичу, нині, коли суспільство потрясають кризи, наростає відчуття мороку бездуховності, Ваш внесок у духовне відродження нації неоціненний. Як у Вас, кого називають “партійним функціонером”, визріла така відданість Кобзарю?**

— Я народився на Черкащині у Корсунь-Шевченківському районі і вважаю себе земляком Тараса Шевченка. Мій батько, Костянтин Петрович, був сільським учителем, і в нього, як і в кожного вчителя, була своя бібліотека. Ця бібліотека дісталася мені у спадок. У ній було два “Кобзарі”. Звідси й бере початок моя Шевченківська бібліотека, яка на сьогодні налічувала б близько 2000 книг Шевченка і про Шевченка.

Саме Кобзар навчив мене, ще юнака, патріотизму, навчив пишати історією свого народу, цінувати вітчизняну культуру, заклад у душу паростки національної гідності. Я осягав: як пристрасною сміливістю Шевченко внутрішньо розкріпачував людей. Він не зрікся жодної своєї ідеї, жодного переконання. Ось у чому велич Кобзаря і ось що спонукало мене збирати свою Шевченкіану.

— **Вас годилося б назвати меценатом, бо пожертвувані Вами особисті колекції дуже цінні. Чи був якийсь чинник, що спонукало до колекціонування?**

— Почав збирати все, що має стосунок до Шевченка, з того дня, коли мій син Віталій приніс зі школи фототипічне видання “Кобзаря” 1840 року. Хтось із ді-

тей його здав на макулатуру. Коли я взяв цю книгу, у мене затремтіли руки і стало якось не по собі. І зараз, коли бачу на базарі книгу Шевченка, яка лежить на підлозі і яку продають за безцінь, не можу пройти повз, щоб її не купити.

— **Але ж Ваші дарунки... Знайомлячись із описом Вашої колекції, яку зробили провідні наукові працівники Національного музею Тараса Шевченка і яку Ви подарували донеччанам (а це 830 книг), переконаєшся, наскільки вони цінні. Назву лише кілька видань “Кобзаря”: Санкт-Петербург — 1876 р., 1883 р., 1907 р., Київ — 1894 р., Львів — 1898 р. “Повний збірник творів Т. Г. Шевченка” (Катеринослав, 1914 р.), “Твори Тараса Шевченка” (Львів, 1917 р.)...**

Особливу цінність мають видання “Кобзаря” 1908 року під редакцією Івана Франка, “Запретний Кобзар” 1922 року, “Кобзарі”, які видали під час Великої Вітчизняної війни у 1942, 1943 і 1944 роках на прохання бійців із фронту. А чого вартий унікальний журнал “Основа” 1861 року, в якому ще за життя Тараса надрукували один із його віршів...

За свідченням науковців, велику цінність являють книжки, присвячені Шевченку-художникові, зокрема “Тарас Шевченко як малює” О. Новицького, яку надруковано 1914 року Науковим товариством ім. Шевченка.

— Коли в мене збиралася чимала бібліотека, то виникло питання: чому вона не працює? Її бачили лише мої знайомі та друзі, які, дізнавшись, що збираю Шевченкіану, почали дарувати мені книги, за що я їм щиро вдячний. Щоб ознайомити з колекцією ширше коло людей, слід було робити виставки книг, але часу бракувало. Я працював багато і займатися цим практично не міг. А так хотілося поділитися унікальним надбанням з іншими людьми.

Сама доля розпорядилася і допомогла. 1999 року почав працювати із Вінницькою областю і перше, що мене зацікавило, як в області вшановують Шевченка? З’ясувалося, у Вінниці є лише бюст Тараса Шевченка коло школи № 30 (до речі, пам’ятника Батьку Тарасу у Вінниці немає до цього часу). І тоді виникла ідея створити шкільний музей Кобзаря. Не історичний, а літературно-художній, тобто музей, у якому будуть книги і картини Шевченка, матеріали про нього. Запро-

понував сто книг із моєї книгозбірні, картини, плакати, листівки. І тодішній голова облдержадміністрації Юрій Іванович Іванов підтримав мій проект. Ми довідалися про неймовірну річ: школі № 30, біля якої і стоїть бюст Кобзаря, 1961 року було присвоєно ім’я Тараса Шевченка, але чомусь із часом, через не зовсім зрозумілі причини, про це було “забуто”. І ось мене запросили до Вінниці на відкриття літературно-художнього музею 21 серпня 2000 року. Цей день увійшов у моє життя як один із найщасливіших.

— **А як зародилась ідея створити фундаментальний музей у Донецьку, практично віддати донеччанам усі свої колекційні надбання?**

— Того ж, 2000 року, я почав працювати як головний консультант-інспектор адміністрації Президента України з Донецькою областю. Цей край дорогий мені — тут починалася моя трудова молодість. На Донеччині можна побачити чимало такого, що галичани назвали б поєднанням несподіваного. Скажімо, звучання всюди російської мови і велика шана до Тараса Шевченка.

Взагалі, коли ми планували відкриття музею, ніхто не розраховував, що ця значна подія відбудеться саме у дні Шевченківського свята — мені хотілося залишити про себе добру пам’ять у Донбасі.

Сьогодні поруч із музеєм стоїть пам’ятник Кобзареві, який було відкрито 1955 року. Тоді поет-донеччанин Віктор Соколов написав такі вірші:

*Він прийшов на Донбас,
Як до рідного дому.
І спинився Тарас
На бульварі новому.
І навкруг без кінця
Рідні діти і внуки
Простягли до співця
Роботящі руки.*

— **Ваша унікальна колекція перейшла до Донецька. Вам за створення такого музею було присвоєно почесне звання “Заслужений працівник культури України”. Скажіть, ця пристрасність не покинула Вас?**

— Навпаки. Якщо відкриття першого музею Тараса Шевченка

я назвав для себе подією фантастичною, то відкриття другого музею підтвердило мої плани — такі музеї треба створювати. Це потрібно не мені, а треба нашим онукам і правнукам. 9 березня 2005 року відкрили кімнату-музей Тараса Шевченка у Київському військовому ліцеї ім. Івана Богуна. 30 травня 2008 року створили “Світлицю Шевченкового заповіту” (так назвали музей) у школі № 25 м. Вінниці. 11 березня 2009 року в науково-технічній бібліотеці Військового інституту телекомунікацій та інформатизації НТУУ “Київський політехнічний інститут” відкрито “Куточок Шевченкового заповіту”, в якому можна побачити твори Шевченка мовами різних народів, його картини і книги, книги про Тараса. Торік, 21 вересня, у м. Семенівка Чернігівської області відкрито Народний музей Тараса Шевченка. Вірю, що буде ще і сьомий, і восьмий... А тому продовжую збирати видання Шевченка і про Шевченка.

Коли часом чую зловтішно-зневажливе або розгублено-безпорадне: національна ідея не спрацювала, маю всі підстави заперечити — ідея патріотизму працювала й працюватиме. І за порадою — наш великий Співець не долі, страждань і величчя України.

І завжди згадую слова Бориса Олійника: “Тарас Шевченко не дав нам забути, що ми — українці, і вже тому він безсмертний”. Творчість Кобзаря об’єднує нас, незалежно від того, де ми мешкаємо — на східній чи західній Україні.

— **Ви збираєте також вірші про Батька Тараса.**

— На сьогодні зібрав уже понад 1200 поезій. 2004-го у Вінниці вийшов мій збірник “Віщий Тарас” у 2-х томах, до якого увійшло 320 віршів, присвячених Тарасу Шевченку. Це видання побачило світ завдяки тодішньому голові Вінницької облдержадміністрації Юрію Івановичу Іванову і голові Вінницької письменницької організації Михайлу Федосійовичу Каменюку, нині заступнику голови Спілки письменників України. На жаль, ви-

дати більшу збірку — на 1200 поезій — я не спроможний. Хотів би сказати, що весь життєвий і творчий шлях Тараса Григоровича глибоко, психологічно й соціально вмотивовано описано у віршах українських поетів і поетів світу. Цей унікальний доробок важливий, бо показує вплив нашого генія на глобальні події сучасності.

— **Як оцінюєте підготовку до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка в державі?**

— Відкриття Народного музею Тараса Шевченка у м. Семенівка говорить про те, що на місцях люди знають про Тарасів ювілей і готуються до нього. Але мені було дуже прикро, що на відкриття музею не приїхав не лише губернатор, але й ніхто з обласних чиновників. Ось вам і ставлення до Батька Тараса. Я вже звертався за пропозицією про затвердження ордена Тараса Шевченка як державної нагороди та випуску ювілейної медалі “200 років від дня народження Тараса Григоровича Шевченка”. Але так і не дочекався відповіді. Недавно прохав відкрити музей Тараса Шевченка у Києві і побачив, що споруда музею у будівельних рихтуваннях. Питання: невже десять, п’ять років, рік тому ми не знали, що 2014-го буде ювілейна дата Тараса? Знали, але відкладаємо все на останній день. Невже в лютому 2014 року вкладали асфальт на мерзлу землю моєї Черкащини, щоб забезпечити достойний приїзд гостей з усього світу? Хіба достатньо випустити лише марки і монети, присвячені Тарасу? А хто купить Шевченківську енциклопедію, яку збираються випустити? Вона дуже дорога. Краще було б перевидати, як цінний раритет, “Кобзарі” — фронтовики”, доступну книгу, яка виходила з благословенням П. Тичини і поширювалася в солдатських окопах, бліндажах, госпіталях у 1942, 1943 і 1944 роках. Про те, що саме так Шевченків “Кобзар” воював на фронті Великої Вітчизняної війни, мало хто з українців знає тепер.

Спілкувався
Михайло КАМЕНЮК



Володимир Івасюк: вчора, сьогодні, завжди

Галина ТАРАСЮК

Роздуми над книжкою В. Перкуна «Володимир Івасюк»

4 березня геніальному композитору, поету, музиканту, Герою України Володимиру Івасюкові виповнилося б 65 років. Як би мені хотілося написати про цю дату в теперішньому часі! Та, на жаль, уже 35 років минуло, як його, 30-річного, знаменитого на весь світ автора “Червоної рути”, тоталітарна система чужої українцям імперії змусила покинути цю землю... І ще в підступніший спосіб, як 150 років тому Тараса Шевченка.

Я не всує ставлю поряд ці імена. Можливо, вони й не зовсім співмірні потугою таланту, величчю громадянського чину, але співмірні великою любов’ю до України, на вівтар якої вони поклали “душу й тіло”. Як мені відомо, з ранніх літ бунтівний романтик Володя Івасюк визначив для себе ті моральні критерії та авторитети, за якими “будував” себе і своє життя. Першим у цьому списку був Тарас Григорович. Майбутній поет і композитор свідомо орієнтував себе на нелегку хресну путь нашого національного Пророка, мислив себе близьким до нього, і не тільки датами народження, а й духом та усвідомленим обов’язком — утверджувати присутність України у світі своїм талантом. І йому це вдалося, навіть смертю смерть поправши... На жаль... І тільки через 35 років після його трагічної загибелі ми розуміємо, як рано він пішов... Як багато не встиг... Як трагічно заростають незорані ним, незасіяні золотим зерном наші духовні простори... нехрещеним поплавськівським кукілем...

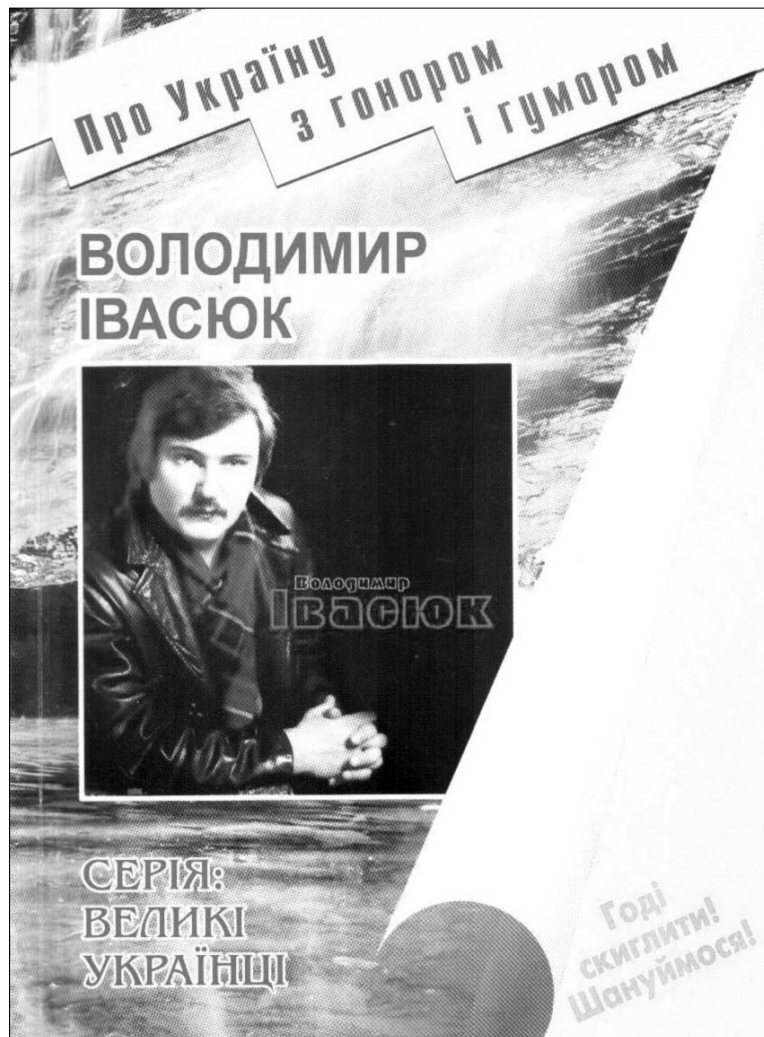
Тема Івасюка сьогодні, у зв’язку з політичними подіями, з розстрілом Майдану, захопленням Росією Криму, особливо актуальна. Сьогодні його незгасна зоря в задимленому небі над Україною не тільки нагадує нам імена сотень синів і дочок України, замучених за її “волю і кращу долю” псами тоталітарних режимів, а й застерігає, що цілеспрямований відстріл пасіонарної, національно свідомої молоді на Майдані Незалежності і вулиці Інститутській — це сплановане продовження українофобської, антиукраїнської кривавої віковичної “традиції”... Яка “живе”, на жаль, не лише в головах зовнішніх “воріженьків”... Біблійна історія винищення царем Іродом младенців заради власного царювання повторилася через 2 тисячі років у православній Україні...

Усвідомлення цієї гіркої істини і спонукає до аналізу української історії, суспільно-політичних подій минулих і нинішніх — у світі 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка і 65-ліття Володимира Івасюка.

Прикладом таких роздумів над долею України і її творчої еліти є, на мій погляд, невеличка книжечка “Володимир Івасюк”, яка вийшла друком напередодні Майдану в серії “Великі українці” відомого видавничого проєкту “Про Україну з гонором і гумором”. Автор її — молодий науковець, народжений у рік трагічної загибелі Володимира Івасюка, Віталій Перкун.

Що ж спонукало цю молоду людину, історика за фахом, звернутися до постаті композитора і поета Володимира Івасюка?

А ніщо інше, як тривога за моральне здоров’я свого народу, його фізичне і духовне тривання в ситуації катастрофічного падіння суспільної моралі, нівеляції духовних імперативів, цілеспрямованої профанації високого і вічного, що понижує талановитий народ, цивілізовану націю з тисячолітньою унікальною культурою, з дивовижним пісненим багатством — до бездумного бидла, споживача примітивних сурогатів, зокрема й ідейних, які, без перебільшення, витравлюють із



душ навіть натяк на національну гордість і гідність.

Саме тверезе усвідомлення загрози своєму цивілізованому демократичному майбутньому і вивело українську молодь на Майдан...

Перекуп цих настроїв відчувається і в дослідженні “Володимир Івасюк”. Зокрема в передмові до нього автор Віталій Перкун пише: “Нині, коли українське суспільство ввійшло у смугу домінування в усьому посередності: від мистецтва та науки до економіки та політики, варто звернутися до тих величин, які своїм життям подавали моральний та національний дороговказ, поставили високу планку у своїй творчості, воскресили своїм життям Прекрасне, надали йому справжнього сенсу. Насамперед це важливо для мого покоління, аби воно мало взірєць не лише безголосих сучасних псевдозірок, але й самовідданої праці всього того найкращого, що є в людській сутності. У слові, мелодії — співати гімн життю, його безмежно любити, а в житті — людину, бо вона безцінний скарб”.

Людина — безцінний скарб... Ці слова ровесника розстріляної “Небесної Сотні” написані за рік до кривавих подій на Майдані у книжці про жорстоко убитого 1979 року Володимира Івасюка, варто було б вибити на фронтоні Верховної Ради, Адміністрації президента і Будинку уряду, щоб їх читали всі ті, кого ми обираємо не безкарними царями-владарями над собою, а чесними і працюючими, відданими державі й народу менеджерами.

ковій літературі останніх років — часів Незалежності: “Дивно, що навіть Іван Дзюба (нар. 1931 р.) обійшов увагою постать Івасюка у своїх нарисах про українських митців, поетів, письменників, композиторів і науковців. Далеко не завжди тут є злий намір. Ми так ще й не усвідомили значення творчості Івасюка як виразника покоління сімдесятиків, “прибитого морозом на цвіту” Покоління, яке жило і творило зовсім в інших умовах, аніж покоління шістдесятиків. Покоління сильно понівечене, розтрощене, деморалізоване. І, можливо, В. Івасюк був одним із небагатьох, зірка якого засяяла так яскраво саме у ті, 1970-ті роки, засяяла, щоб так швидко погаснути. Засяяла не завдяки, а всупереч обставинам”.

Як на мене, це перша об’єктивна оцінка непростій долі покоління творчої української інтелігенції 70-х років, покоління останніх романтиків на чолі з Володимиром Івасюком, яке протоптало жертвну стежку для успішніших, ділових вісімдесятиків-постмодерністів. І на віддаку отримало від них незаслужено велику назву — “постшістдесятики”.

Тож на відміну від заповонених “ідеями” постмодернізму наших літературо- та мистецтвознавців, кандидат історичних наук В. Перкун намагається відновити історичну справедливість, пильно дошукуючись причин, передумов і складових небувало-го в історії мистецтва СРСР світового успіху звичайного буковинського хлопця, сина вчителів із маленького містечка Кіцмань, що на Буковині. У чому секрет феномену Володимира Івасюка? Можливо, у геніальному поєднанні унікальної української автентики з популярними на той час новітніми музичними ритмами? А може, в генетиці чи у вихованні — у дусі предків — народних месників, опришків, тих лицарів легендарної “Шипинської землі”, яких так яскраво змальовував у своїх історичних романах його батько, Михайло Івасюк? У дусі непокорі обставинам, який нуртував вулканічно в душі інтелігентного, скромного Володі?

Хтозна... Делікатно торкаючись приватного та родинного життя Володимира Михайловича, автор усе ж вдається до психологічного аналізу його пристрасної, невсипушої, бунтівної натури. Хоча зрозуміти, що ж усе-таки було спонукою творчого вибуху? Відповідальність перед авторитетом батька, який фанатично вірив у талан і талант сина? Чи... його, Володіне, передчуття трагічної скороминушості власного життя? Дивовижна працюючість чи дар Божий, який Івасюк встиг на повну силу використати? Був Івасюк відповіддю на виклики свого часу чи сам був цим викликом? Феноменальним самоствердженням митця чи фантомом Творця?

В автора вистачає такту не давати якихось конкретних відпові-

дей на ці майже сакраментальні запитання. Себто — не нав’язувати читачеві власних здогадів-розмислів чи чужих стереотипів. Для нього Івасюк залишається великою загадкою, таїною. Водночас він не героїзує свого кумира, не обкурює його фіміамом. Він просто хоче зрозуміти природу геніальної людини, непідвладної ні часу, ні забуттю, ні тліну, якій насправді у земному житті доводиться перейти найганебніші випробування не тільки славою, а й неславою, олжею, фізичним і моральним приниженням і публічним розп’яттям на Голгофі.

Не применшує Перкун і ролі у Володіній кар’єрі і впливового батька, Михайла Григоровича, відомого в Західній Україні письменника і науковця, друга Ірини Вільде, і взагалі того культурного середовища, без сприяння якого не відбувся б переїзд Володимира Івасюка із скромних “родинних” Чернівців до гонорового “обскурного” (за словами Юрія Федьковича) Львова.

І хоч не раз, уже на піку слави, Володя пожалкує за цим, однак, сама була свідком, як йому щодень ставало затісно в рідному місті, як хотілося простору, щоб “зітяться” з достойними в здоровій конкуренції, яку сам батько, мудрий Михайло Григорович, називав іронічно вічним двигуном творчості... Але де воно, те місце на землі, де здорова конкуренція ходить окремо від чорної заздрості, яка згубила не одного генія? Дослідження В. Перкуна під назвою “Володимир Івасюк” підкуповує ширим майстерним викладом науково-виваженого тексту, багатим фактажем, цікавими деталями — навіть для тих, хто знав Володю особисто, дружив із ним, писав про нього. Автор порушує питання і про гідне вшанування композитора, а головне — про завершення, нарешті, кримінальної справи за фактом смерті Івасюка.

“Хочеться запитати у важкоатлетів українських національно-демократичних партій: що зроблено, аби ми дізналися про обставини смерті композитора? Адже йдеться про смерть не лише людини, сина, брата, побратима... Йдеться про щось значно більше... Вбивство Івасюка є злочином проти української культури. І наслідки цього злочину ми бачимо щодень в українському теле- і радіо просторі”, — нагадує нам автор. І саме така громадянська позиція молодого науковця Віталія Перкуна, у якій відбилися настрої і тривоги всього його національно свідомого покоління, є відповіддю на будь-які сумніви в доцільній жертвності обраних. Обраних не нами, земними і дрібними, а Вищими Силами — моральних авторитетів нації, серед яких — поряд із Тарасом Григоровичем Шевченком — стоїть і Володимир Михайлович Івасюк.



Редакція газети “Слово Просвіти” висловлює глибоке співчуття секретареві НСПУ, головному редактору “Української літературної газети” Михайлові Сидоржевському в непоправному горі — смерті батька **Олексія Сергійовича Сидоржевського**.



Галина ПАЛАМАРЧУК

Свій голос Надії. Слова за кадром

Літературна агенція “Банкова, 2”, або ж Київська організація НСПУ, видала за кошти Київської міської держадміністрації книжку вибраних поезій Надії Кир’ян — “Свято споминів”. Вибраного в Надії могло б бути більше. Але історія, кажуть, не знає умовного способу.

Правда, тут можна сперечатися. Моя пам’ять, наприклад, теж несе мало вибраного — невибране стираю, щоб було куди вмішувати нове. Пам’ять — вона ж не на безмежну кількість гігабайтів. Але в тому, що вона несе, — малий гурт дуже сонячних, талановитих, чесних і відкритих поетів, колег моєї студентської юності, трохи старших за мене, я плелася ззаду: може, і прийняли б, але я ніколи нікуди не просилася, швидше — навпаки: сахалася, бо кожен, навіть невинний, зв’язок передбачає обмеження свободи... І найбільш сонячними мені тоді здавалися Микола Сулима та Надія Кир’ян.

Поезія наших кумирів шістдесятників говорила експресивною мовою, яка застоялася — і настоялася — в горлі української поезії, перехопленому галантним “метеликом” петлі, і вилюпнулася потужно й стихійно, несучи в собі не тільки силу конкретного поета, а й нерозтрачену силу попередників. Як відпущену пружину. Поезія сімдесятників — природно — втратила на силі й експресії, зате стала ретельніше ставитися до форми: так велика вода, скинувши силу весняного паводку, шукає собі відповідних берегів. Вона виробляла свою мову, експериментувала; десь хапала за хвіст Жар-птицю, переносила на папір перо з хвоста, але ми мусили відчувати — або принаймні повірити, — що воно — не з гуски. Читачі ми теж були нерозвинені, бо соцреалізм не сприяв. Нерозвинені переважно й лишилися, бо й наш повпред, тонкий знавець поета Чехова й поетки Ахметової, веде нас зовсім в іншому напрямку. Правда, ми час від часу виходимо на протести...

Ріденька й неоднозначна когорта сімдесятників не змогла — чи не захотіла? не пустили? — втертися в лави шістдесятників, які проскочили, їм підфартило з кліматом, — потому їх уже крутило, але в шістдесятників обпадали плоди, а в когорті сімдесятників — зав’язь.

Тому й вибраного — скромний томик, а не томи. То ми, звісно.

У грубо виховній функції поезії ми стали сумніватися десь приблизно тоді ж — у роки буремної студентської юності, ще до того, як “за водою чисті хвилі... рознесли нас по світах” (“В одну ріку не зайдеш двічі”)... Поезія — це не слова, як музичний інструмент із його шумовими можливостями — не музика. З поезією взаємодіють тонкі стани людини, якщо простіше — невидимі оку. Наприклад, любов ми бачимо? Піднесення, співчуття? Дух, який животворить? Душу, що є тінювим еквівалентом тіла? Буває, візьмеш томик віршів, який тебе в юності у небо підносив, читаєш тепер — наче йдеш по безглузких уламках крилатої колісниці, що потрапила в небесну аварію: не резонує вже... Буває й навпаки. Точно і чесно передані мовою поезії тонкі стани, як передана любов’ю й чутливою рукою вода в склянці на кінець столу, — прийшли в сьогодні, до цього томика



вибраного Надії Кир’ян, без ложки дьогтю — грама фальші. Поезія як тонка мова народу покликана наживати йому золотий запас мудрості й любові.

Голос поета зазвичай накладається на вірш і звучить. Якщо вірш написаний із голосу поета, а не з міркувань кон’юктурних. Вірші плюс голос Надії Кир’ян — це вальєжна, повільна, як течія Псла, десь гаптована гладдю, десь стилізована під наїв, розкіш Полтавщини і чесна сповідь оптимістично-тихо-впертої полтавки.

Надія Кир’ян ніколи не писала з міркувань кон’юктурних, пожертвувавши комфортом творчого й не тільки життя-буття. Тоді — як і тепер, власне, але вже меншою мірою, — свого роду кон’юктурою було й ризикове експериментування, аж до підміни ним поезії. Інколи потрібна відвага — та й знання, — щоб говорити прямо, а не через складну метафору. Слово в поезії, сказане прямо, без стилістичних і модерних викрутасів, — теж ризикове, на межі фолу: воно зачіпає не епатажним подразником, а чесністю. Якщо інтонація і внутрішній посил — не фальшиві, то прямо сказані слова мають пронизливу силу. Якщо ж поет “дрогнув” і десь на грам схибив — усе пропало.

Доля Надію, як усі ми знаємо, не балувала. Але вкотре хочеться повторити: кого Бог любить, того карає. Хоча слово “карає” — тут саме від людського закоренілого нерозуміння: різні життєві незручності — це як задачі в школі: складніші задачі — тебе ведуть на “червоний диплом”. А кому уроків не задають — того з якоїсь причини взагалі “не зараховано”. Не треба обманюватися, що “не задають, бо люблять”. ...Що Надія йде на “червоний диплом” — свідчать здобуті нею знання. Тільки відмінники по життю може промовити у хвилину найвищого зворушення, у хвилину спогадів, прощення і прощання:

І на весь світ // так хочеться кричати: // як я люблю! (“Свято споминів”)

На Землі — це програма-максимум: визріти й випрозоритися до такої сонячної міри, щоб не “око за око”, щоб “не зуб за зуб”, щоб із твоєї душі виривалося бу-

цім безпричинне “Люблю!”, а руками ти хотів обняти й заспокоїти, як малу прикру дитину, весь світ.

Любов — це плід універсальний. Хмиз для вогню і вогонь. Без того, що горить, немає вогню. В цьому полягає сенс жертвності. Нічого путнього не вродить душа, якщо тіло або мертве, або сите. Буде тільки чадити. Добрий господар, щоб виростити елітний виноград, проріджує грона, залишаючи на кущі найперспективніші. Тоді всі соки йдуть їм у поміч.

Горить горобина. А я згоряю. // Лише тому горить горобина. (“Горобина”)

Тому живе (не в сенсі існує) людський рід, що згорає конкретна людина. Хмиз для вогню і вогонь.

Людина — такий собі життєпереробний комбінат: починаючи з харчів, із яких вона відбирає поживні речовини, і до вражень, а це слово — однокореневе з “уражати”,

“поразка”, та й, власне, “ворог”, — які вона відбирає з життєвих перипетій і з яких виходять вірші й інші твори мистецтва. Тут — та ж жертвність. Життєві перипетії, інколи дуже жорстокі, — це та жертва, яку мусиш принести за сформований плід. Жертва насінини, з якої виростає новий колосок. І не набити череву — голлове, а й на рівні духу — взяти “поживні речовини”:

Відчувати смак. // Поки гірка стане, // Поки гіркота з солодким присмаком стане. // Відчувати, // Відчувати, // Смак отой відчувати // Та й не хотіти нічого // Більше. (“Прозріння”)

На половині жертвності, хмизу, — і камінь, і “таємниця крові і грат”. Але призначення людини — і нації, і народу — йти вперед. Звісно, якийсь запас харчів плюс компас у наплічнику має бути, проте — не перини і, тим більше, не брили залізної руди, з яких компас зроблений. Бо руху вперед не буде. У нашої нації так трапляється: ми навантажуюмо себе фактами, але не трудимося дати фактам спокій у архівах, взявши з них сіль, суть, науку, збагативши уроками з тих фактів свою ментальність.

Надія як поетеса і як філософ (“Поетична філософія мого земляка Григорія Сковороди дала мені відчуття щастя”) дуже чутливо і болісно переживає цей перехідний стан, цю межу “між щастям і болем”, цей дотик вогню до хмизу, цей тік, де Котигорошко бореться зі змієм, це середчасся, де людина творить — свою долю, сім’ю, вірші. Де народжується дуже тонка субстанція — небесна мудрість, що й приносить любов, прощення, умиротворення.

Чи приєднатись до народу // І розказати про свій біль, // Про лілії, про чисту воду //

І про загиблих серед хвиль. // ...Але дарма. // Вже інші хвилі. // Вже інша виграв вода. (“В одну ріку не зайдеш двічі”)

Однак при цьому ніхто не бачив, бо таких нема, це нас, маленьких, дурять, намагаючись розділити на “політиків” і “громадських активістів”, на “студентів” на одному Майдані і трачених міллю старших — на другому, та ще за багатьма іншими параметрами, щоб хвилі жили відрубно

одна від одної. Щоб легше було їх сідлати. Насправді ж навпаки — хвилі одна з одної випливають, одна на одну накладаються, і тільки так твориться ріка. Народ твориться тоді, коли попередники не відтирають наступників, а підставляють їм плечі, і коли наступники не відкидають попередників, без чийх плечей не піднімуться ніколи, а тільки скакатимуть ...гопака за закордонні гранти.

І ти, як носій і учасник минулого, зобов’язаний зайняти своє місце в споруді, що називається народ і держава. Бо якщо кожне нове покоління, ведене гаслами пройдисвітів, руйнуватиме “до основанья”, то це буде не побудова держави, а сізифів труд. Так передається вогонь, так передаються знання в точних науках, так має передаватися досвід і мудрість у народів. Якщо вони не дурні.

— Ти ще жива? — пита сусіда. // Ну що йому я відповім? // Мої зелено-чорні віти — // Межа між мертвим і живим. (“На межі”)

У нормального народу сухе гілля не у свисток згорає, тоді як молоде продається в рабство за “вонючі” енергоносії. У нормального народу досвід і знання нагнітаються, як кисень, у вогнище життя, щоб воно не тліло, не мучилося, а давало тепло своїм громадянам і творило інші блага.

Ще кілька універсальних істин, які на нинішньому етапі цивілізації має засвоїти переважна більшість людей живих (пам’ятає — “*Но быть живым, живым, и только, живым — и только, до конца!*” Б. Пастернак). Одна з них — вкрай актуальна зараз для нас. І добре, що народ це розуміє. Не дарма одне з гасел Євромайдану “Не бійся!” Страх примушує плазувати, долання страху — окриляє і дарує свободу. Страх знищує людину повільно й по-сидистському, і поетеса впевнена:

Найстрашніше — це страх, що породжує рабство й покору. (“Без табу”)

І в цьому ж контексті — ще одне свідчення зрілості, причому почерпнуте не з розумних книжок, а як квінтесенція непростого, насиченого життєвого досвіду:

...мені Господь послав Таємну Вість, // Щоб за землею я не шкодувала. (“Вість”) — каже Надія, знову ж, не особливо заморочуючись вишуканістю складу, а фіксує якомога точніше це приголомшливе одкровення.

Сходження до вершин духу не у фарватері модних гуру, а в боротьбі з режимом і в боротьбі за виживання, на курному шляху чи в боротьбі з колорадськими жуками, у прямому й переносному значенні, — єдино незаперечне свідчення божественного походження людини: де б її не носило, а вона вертається до свого джерела, свого Дому. І це дуже оптимістичне свідчення.

Ми були так по-сонячному, так самовіддано залюблені у своїх егоїстичних попередників. І в наших віршах — прями чи надійно приховані алюзії на їхні твори. Свідомі чи й несвідомі.

Скажімо, Надієне “Сумне левенятко” перегукується — чи мені здалося? — з Драчевим “Криниця в зимових полях”. “Оте левенятко, красиве й сумне, пройшло, та чомусь не впізнало мене”. Правда, фінал пригоди — тут прямо протилежний: мак, при-

чеплений до корби криниці, Драча впізнав. Ну так — наші попередники були впізнаваніші. Ще й тому, що вправно відтирали наступників від популяризаторів себе і своєї творчості.

“Поет починається з болю” відсилає до мого улюбленого — “*Вірш починається не з великої літери, а з великого болю, якого й не зміриш...*” Л. Первомайського. “Сердитий” — обставини реально дістали! — вірш “Про істину” — “*Мені відкрилась істина гірка. Народ мій — раб. А я його дочка*” — відсилає до менш категоричного відкриття Л.Костенко — “*Мені відкрилась істина печальна...*”

Є у Надіїною доробку — і маніфести, і памфлети. Але ці згустки крику природно виростають у сонячному саду її доброї поезії як реакція на мороз чи саранчу.

Тим часом мені близькі, мене “всміхає” її класика — “Телефон”, “Портрет”, “Рибка”. “Великі краплі дощу” — обеззброюють чесною простодушністю, яка — одним словом — характеризує епоху і нас у ній. А яка приголомшливо точна мініатюра, крок праворуч, крок ліворуч, — та навіть якби очі були не “проліскові”, а скажімо, “блакитні”, — картинка б не світилася...

Тонкі пальці дощу // Пестять чорне волосся // Землі, // Яка розплющує // Проліскові очі. (“Пробудження”)

Аж запахло свіжоталим чорноземом, і погляд шукає тендітні сині проліски.

Надіїні вірші несли й несуть у собі тиху печать — може, не випадково ворд із цього зробив “печаль”? — українського — його полтавської гілки — етносу, переважно солярні знаки й архетипи. Сухе гілля. На якому брижилися й котилися молоді хвилі — гнулося під вітром зелене. Повтори і словесні дрібшечки творили для заглиблених цей переключ слів із хвилями і з гіллям.

До речі, укладаючи вибране, поети інколи “удосконалюють” свої ранні вірші, але ні стара латка на нові міхи, ні нова — на старі міхам не в поміч.

Інколи говорить метафора, інколи метафорою на кілька смислових шарів постає прозаїчна картинка. Цю пульсуючу картинку, в якій трітяться, задихається і тремтить від холоду Жінка, зачитую повністю:

Дим // Обнімає її за шию, // Розтікався по руках // І ніяк не знаходив дверей. // Вона чула, // Як тихо // Сідають на пальці білі сніжинки, // Тремтіла від холоду // І думала, // що довга боротьба // завжди кінчалась // поразкою. // А дим // Набивався в горло, // Розтікався по руках // І ніяк не знаходив виходу. (“Гірка цигарка”)

Б’ється у скроні — “довга боротьба завжди кінчалась поразкою”.

...Кожен розказує своєю мовою. Народ-поет розказує крилатими виразами й метафорами. Світ-прагматик зараз того не купує, світ зараз не купує поштучних товарів, на них не резонує мертва чи уніфікована душа. Так і Україна зі своїм крамом — як поетеса на маргінесах, нікого не цікавить по суті, лише своїм геополітичним розташуванням та поступливим характером і роботящими руками.

А десь загоряється мак... // А десь відвітає вікно... // Оце воно і є отак. // Отак оце і є воно.